

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Кваліфікаційна робота  
з перекладознавства на тему:

**«Лексичні трансформації при перекладі діалектизмів: культурологічний аспект (на матеріалі мовлення дійових осіб художнього фільму “Bienvenue chez les Ch’tis”»»**

Студентки групи МПісп 99-18

факультету романської філології і перекладу

денна форма навчання

спеціальність **035 Філологія.**

спеціалізація **035.05 Романські мови та**

**літератури (переклад включно)**

Братівник Вікторії Антонівни

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук,

доцент Горбач І. М.

*Допущено до захисту*

«\_\_» \_\_\_\_\_ року

*Завідувач кафедри*

\_\_\_\_\_ *Філоненко Н. Г.*

Національна шкала \_\_\_\_\_

Кількість балів \_\_\_\_\_

Оцінка ЄКТС \_\_\_\_\_

Київ– 2020

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	3
<b>РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ</b>	
<b>ЛЕКСИЧНИХ/ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ</b>	
1.1. Поняття перекладацьких трансформацій.....	7
1.2. Види перекладацьких трансформацій.....	9
1.3. Лексичні трансформації як видперекладу.....	14
1.4. Художній фільм як об’єкт перекладу.....	18
1.5. Особливості перекладу художніх фільмів.....	21
<b>Висновок розділ 1</b> .....	26
<b>РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДІАЛЕКТИЗМІВ</b>	
2.1. Поняття діалектів та їх види.....	27
2.2. Діалекти у французькій мові та їх класифікація.....	32
2.3. Культурологічний аспект перекладу діалектизмів.....	37
2.4. Особливості діалекту ch’ti в фільмі “Bienvenue chez les Ch’tis”....	40
<b>Висновок розділ 2</b> .....	46
<b>РОЗДІЛ 3 Лексичні трансформації при перекладі діалектизмів на</b>	
<b>матеріалі мовлення дійових осіб художнього фільму “<i>Bienvenue chez les Ch'tis</i>”</b>	
3.1. Лексичні трансформації при перекладі діалектизмів на прикладі сцени «Прибуття героя в місто».....	47
3.2. Особливості перекладу пікардійського діалекту на матеріалі сцени «Прибуття головного героя на місце роботи».....	54
3.3. Лексичні трансформації при перекладі діалектизмів на матеріалі сцени «В ресторані».....	61
<b>Висновок розділ 3</b> .....	69
<b>ВИСНОВКИ</b> .....	70
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</b> .....	73
<b>РЕЗЮМЕ</b> .....	80

## ВСТУП

Сьогодні у лінгвістиці досить активно розглядаються питання щодо французької мови. Особливе місце займає діалектна лексика. Вивчення діалекту дає безцінний матеріал щоб проникнути в найглибші витoki мови, дізнатись її історичне минуле. Діалект – це основа утворення будь-якої мови. Діалектизми дозволяють оцінити особливості розвитку літературної норми, різних соціальних говірок. Діалектна лексика представлена в мові художньої літератури. В творах художньої літератури діалектизми створюють місцевий колорит та формують певну характеристику персонажів.

Діалекти слугують не тільки як розмовна мова в деяких сільських місцевостях, а також живлять нашу літературну мову. Надають творам певної лексичної забарвленості та емоційної експресивності. Вони можуть бути досить важливим елементом для опису навколишнього середовища і персонажів. Особливості використання діалектизмів у художніх творах чи фільмах завжди привертало увагу мовознавців, фольклористів та митців.

Проблема перекладу діалектизмів є досить дискусійною. Виконуючи переклад будь-якого художнього фільму, перекладач стикається з труднощами, які стосуються правильного вибору стилістичних засобів. Переклад діалектної лексики пов'язує між собою дві культури. Він потребує також від перекладача і певних культурних знань. Головне завдання перекладача – зберегти мовні особливості, які передають культурну специфіку народу, а також особливості побуту і життя. Неможливо повністю ігнорувати діалектну лексику, тому що вона передає атмосферу і стиль вихідного тексту. Вибір стратегій для перекладу залежить від культурологічних і лінгвістичних знань перекладача, та рівня його володіння фоновими знаннями.

Актуальністю дослідження є необхідність в наш час створення єдиного середовища для міжкультурної взаємодії. В кожній країні існує певна кількість діалектів які є важливим елементом історії та культури країни або її окремого регіону. Саме це є необхідністю якісного перекладу діалектної мови, який дозволить найточніше передати культурні особливості, атмосферу та стиль. А також

актуальність дослідження зумовлена тим, що зараз іноземні кінофільми набувають неабиякої популярності серед людей будь-якого віку, тому відповідно зростає і потреба в їхньому перекладі. Адже хороший переклад фільму допомагає глядачеві правильно зрозуміти його сюжет та головну ідею, а також привернути увагу до перегляду цього кінофільму.

У Франції налічується близько двадцяти діалектів, Це спонукає до пошуку нових прийомів, які дозволяють перекладачеві виконувати переклад. Прикладом перекладу діалектизмів є французький кінофільм “Bienvenue chez les Ch'tis”. Цей фільм є дуже цікавим для перекладача, та викликає захоплення серед публіки. Його неодноразово перекладали багатьма мовами.

В цьому фільмі представлена міжкультурна взаємодія, в якій переклад відіграє дуже важливу роль, це і є причиною того, що “Bienvenue chez les Ch'tis” популярний не тільки серед глядачів, а і серед перекладачів по всьому світу.

Фільм “Bienvenue chez le Ch'tis” є дотатньо складним для перекладу, оскільки в ньому присутні дві мови – діалект, та стандартна французька мова. У даному фільмі не завжди можливо ігнорувати діалект, адже відмінності між стандартною французькою мовою і діалектом Ch'ti – це і є частиною гумору у фільмі. Тому для дослідження ми обрали саме цей кінофільм

Метою роботи є аналіз лексичних трансформацій при перекладі діалектної лексики французької мови.

Мета роботи передбачає вирішення таких завдань :

- 1) Визначити поняття та види перекладацьких трансформацій.
- 2) Розглянути лексичні трансформації та їх переклад у художніх фільмах.
- 3) Дослідити художній фільм, як об'єкт перекладу.
- 4) Вивчити поняття діалекту його особливості і види.
- 5) Дослідити французький діалект та його класифікації.
- 6) З'ясувати особливості діалекту ch'ti.

7) Порівняти переклад діалектизмів на українську мову на матеріалі фільму «Bienvenue Chez les Ch'tis».

8) Дізнатися про культурологічний аспект перекладу діалектизмів.

Об'єктом дослідження є французький діалект.

Методом дослідження є переклад французького діалекту.

Методи дослідження. Визначені у роботі завдання викликали необхідність застосування різних методів дослідження. Використовувався метод лінгвістичного опису, а також порівняльний та статистичний методи.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків. Обсяг роботи 71 сторінка.

Вступ висвітлює актуальність даної роботи, мету та завдання дослідження, а також показує практичне та теоретичне значення роботи.

В першому розділі ми дізнаємось про переклад, та значення трансформацій для перекладу. Було висвітлено поняття перекладацьких трансформацій. Розглянуто види перекладацьких трансформацій, більш детально саме лексичні трансформації. Досліджено тему художнього фільму, як об'єкту перекладу. Мова художнього кіно є багатою цікавим матеріалом для дослідження. Сьогодні необхідність перекладу художніх фільмів неухильно зростає. Саме художній фільм є головним джерелом створення образу іншої культури. Проаналізовано особливості та труднощі перекладу художніх фільмів.

У другому розділі надано визначення поняттю діалекту, та його класифікації. Виявлені причини виникнення різних діалектів французької мови. Було охарактеризовано діалект північного регіону Франції – Ch'ti, особливості його вимови та історія виникнення. А також було розглянуто культурологічний аспект перекладу діалектизмів та способи і прийоми які є характерними для перекладу діалектної лексики. Одним із найбільш результативних прийомів перекладу діалектизмів який розглядається в роботі – прийом компенсації. Компенсація дозволяє уникнути стилістичних втрат при перекладі безеквівалентної лексики. Вона передає внутрішньолінгвістичні значення.

У третьому розділі було проаналізовано переклад діалектизмів у кінофільмі “Bienvenue chez les Ch’tis”. Для дослідження були взяті три основні сцени фільму, в яких міститься найбільше діалектної лексики, і які спричиняють труднощі для перекладу. Досліджувались лексичні трансформації, та перекладацькі стратегії, які допомагали максимально точно передати діалектну лексику французької мови.

Результати дослідження можуть мати теоретичне та практичне значення для перекладознавства, та можуть застосовуватися при виконанні перекладів діалектної лексики французької мови, а також інших мов.

# РОЗДІЛІ ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ/ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

## *1.1. Поняття перекладацьких трансформацій*

Уже багато років переклад виконує значну роль у соціальному житті. Він є частиною людського спілкування. Кожен, хто зараз займається перекладом намагається дати своє визначення цьому терміну.

«Переклад – це особливий вид духовної діяльності людини, спрямований на мовне посередництво, тобто подолання мовних бар'єрів в людському спілкуванні, пов'язаних з мовним різноманіттям.» [4, с.8]

Переклад – це досить складний творчий процес, під час якого перекладач проникає в зміст оригіналу, та створює іншою мовою новий текст. Часто перекладач не може використовувати для перекладу значення слів які надаються у словнику, саме тому виникає потреба у перекладацьких трансформаціях. Сьогодні є дуже актуальною проблема перекладацьких трансформацій.

Перекладацька діяльність не може існувати без застосування перекладацьких трансформацій. Перетворення, за допомогою яких здійснюється перехід від тексту оригіналу до тексту перекладу, називаються перекладацькими трансформаціями. Трансформація є основою способів перекладу. Щоб текст перекладу точно передавав зміст тексту оригіналу, перекладачеві необхідно правильно застосувати перекладацькі трансформації.

Характерною рисою перекладацьких трансформацій є насамперед досягнення адекватності перекладу. Адекватний переклад – це переклад який майже повністю відповідає оригіналу.

Цю тему розглядало багато лінгвістів, таких як : Я.І. Рецкер, Л.К. Латишев, В.Н. Комісаров, Л.С. Бархударов, О. Л. Семенов, С. Є. Максимов, Р. К. Мін'яр-Белоручев, Т. Р. Левицька, А. М. Фітерман, Жан-Поль Віне, Р. К. Мін'яр-Белоручев, О. О. Селіванова, В. Г. Гак, Н. Г. Валеева, Л. О. Федорова, А. Д. Швейцер, С. Б. Велединська та інші.

Всі ці вчені по-різному пояснюють поняття «перекладацька трансформація». Однак, спільним є те, що всі вони вважають, що невід'ємною складовою процесу перекладу є саме перекладацькі трансформації.

А. Д. Швейцер відзначає, що «термін трансформація використовується в перекладознавстві в метафоричному сенсі. Насправді мова йде про відношення між вихідними і кінцевими мовними виразами, про заміну в процесі перекладу однієї форми виразу іншою ... »[16, с. 118].

Наприклад, Р. К. Мін'яр-Белоручев надає таке визначення «трансформація – основа більшості прийомів перекладу. Вона полягає у зміні формальних (лексичні та граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, що призначена для передання» [11, с. 201].

Н. Г. Валеева запропонувала своє визначення цього терміну «трансформація - основа більшості прийомів перекладу. Вона полягає в зміні формальних або семантичних компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі.» [3, с. 205]

В. Н. Комісаров допускає, що «перекладацькі трансформації - це перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу в зазначеному сенсі. І, оскільки перекладацькі трансформації здійснюються з мовними одиницями, що мають як план змісту, так і план вираження, вони носять формально-семантичний характер, перетворюючи як форму, так і значення вихідних одиниць »[8, с. 172].

О. Л. Семенов характеризує трансформацію як «міжмовні перетворення з метою досягнення еквівалентності текстів оригіналу та перекладу (з метою збереження функціонального впливу повідомлення)» [14, с. 68-69].

Л. С. Бархударов пише, що «перекладацькі трансформації – це ті численні і якісно різноманітні перетворення, які здійснюються для досягнення перекладацької еквівалентності перекладу всупереч розбіжностям у формальних і семантичних системах двох мов »[2, с. 190].



Я. І. Рецкер пояснює поняття як «прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення слова іноземної мови у контексті та знаходимо його відповідність у мові перекладу, що не збігається із словниковою» [12, с. 216].

В.Г. Гак визначає трансформації як «відхилення від виконання ізоморфних засобів наявних в обох мовах»[6, с. 63]. На його думку «перекладацька трансформація дуже часто зумовлюється використанням слів або граматичних форм у вторинних функціях (генералізація, транспозиція, десемантизація) або в умовах контекстуальної або ситуативної надмірності»[6, с. 69].

Отже, можна зробити висновок, що переклад відіграє важливу роль у нашому житті. Це частина нашого спілкування. Кожен перекладач надає своє визначення цьому терміну. Безумовно, жоден переклад не може обійтися без перекладацьких трансформацій. Суттю процесу перекладу є саме трансформації. Проблема трансформацій є досить актуальною. Багато лінгвістів зацікавлені трансформаціями, і кожен по-своєму їх визначає. Переклад не може бути якісним, якщо ми не використовуємо певні трансформації. Досягнути адекватності перекладу можна за допомогою використання трансформацій.

### ***1.2. Види перекладацьких трансформацій***

Існує чимало класифікацій перекладацьких трансформацій. І ми розглянули декілька таких.

Левицька Т.Р. та А. М. Фітерман загалом називають три типи перекладацьких трансформацій [10, с. 56] :

- 1) Стилiстичні трансформації;
- 2) Граматичні трансформації;
- 3) Лексичні трансформації.

Р.К. Мiньяр-Бiлоручев [12, с. 96] називає такі типи :

- 1) Лексичні (прийоми конкретизації і генералізації);
- 2) Граматичні (членування або об'єднання речень, заміна частин мови та членів речення);

3) Семантичні (прийом компенсації, антонімічний переклад, метафоричні і синонімічні зміни)

Латишев Л.К. надає таку класифікацію [9, с. 78] :

1) Семантичні трансформації (зміна змісту, та зміна форми вираження змісту);

2) Морфологічні трансформації (заміна однієї частини мови іншою);

3) Стилiстичні трансформації (зміна стилістичного забарвлення тексту перекладу);

4) Синтаксичні трансформації (їхня суть полягає в зміні синтаксичної функції слів та словосполучень)

5) Трансформації змішаного типу (синтаксично-морфологічні і лексико-семантичні).

Рецкер Я. І. виділяє лише два види перекладацьких трансформацій [12, с. 87] :

- Граматичні (до них належать заміни членів речення або частин мови);
- Лексичні ( до них входять генералізація, конкретизація, компенсація втрат та диференціація значень).

Вчений Бархударов Л.С. пропонує приблизний та умовний способи поділу.

Він поділяє трансформації за такими формальними ознаками : додавання, опущення, заміни та перестановки. [2, с.112].

О.О. Селіванова у своїй лінгвістичній енциклопедії виділяє три групи трансформацій [13, с. 631] :

1. Формальні (калькування, транскодування, граматична заміна, та інверсія);

2. Формально-змістові;

3. Прагматичні.

Також класифікацію трансформацій подають іноземні лінгвісти Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне. Вони виділили дві групи технічних прийомів, які застосовуються при перекладі. [5, с. 157-167]:

1. Прийоми прямого перекладу :

- Калькування;
  - Запозичення;
  - Дослівний переклад.
2. Прийоми непрямого перекладу :
- Транспозиція;
  - Еквіваленція;
  - Адаптація;
  - Модуляція.

Н. Г. Валеева у своїй монографії поділяє перекладацькі трансформації в залежності від їх характеру перетворень на : лексичні(транскрипція, транслітерація, калькування); лексико-семантичні (конкретизація, генералізація, смисловий розвиток, додавання, опущення, компенсація, антонімічний переклад, описовий переклад); граматичні (дослівний переклад, членування речень, об'єднання речень, інверсія, та граматична заміна); та семантичні (стилістична адаптація перекладу, стилістична компенсація, стилістична нейтралізація, емпатизація)

«Лексичні трансформації описують формальні і змістовні відносини між словами і словосполученнями в тексті оригіналу та тексту перекладу.» [3, с. 206]

До лексичних трансформацій відносять :

- Транскрипція – відтворення фонетичної імітації слова. У сучасному перекладознавстві цей вид трансформації є доволі розповсюдженим. Зазвичай транскрипція здійснюється відповідно до правил міжнародної транскрипції. Якщо букви які точно передають справжні звуки слів відсутні, тоді використовують літери, які передають найбільш близькі за звучанням звуки. (*Jean – Жан; Claire – Клер*)

- Транслітерація – це відтворення саме графічної форми слова. (*Trapist 1 – Траніст 1;*)

- Калькування – прийом, при якому перекладач перекладає лише складові елементи в складі цілого слова чи словосполучення. При калькуванні також може змінюватись порядок слів. (*les pays du tiers monde –*

країни третього світу; *talon d'Achille* – Ахіллесова п'ята; *l'Organisation des Nations Unies* – Організація Об'єднаних націй)

Лексико-семантичні трансформації спрямовані на перетворення лексичних значень. До них відносяться :

- Конкретизація – прийом під час якого для перекладу потрібно вибрати слова з більш конкретним значенням, ніж слово оригіналу. (*le repas* – сніданок, обід, вечеря; *la belle-mère* – теща, свекруха; *la fleur* – волошка, троянда, тюльпан)

- Генералізація – прийом зворотній конкретизації. (*La meilleure solution c'est faire le ménage dans mes pensées.* – Найкраще рішення – це навести лад в своїх думках.)

- Смисловий розвиток – це прийом під час якого переклад слова здійснюється з опорою на контекст.

- Додавання – це розширення контексту. Використовується при нестачі інформації у адресата. (*le président de la République Emmanuel Macron* – президент Французької республіки Емануель Макрон; *La boussole aurait été connue en Chine près de 3000 ans avant notre ère.* – Очевидно, компас, був відомий у Китаї ще за 3000 років до нашої ери.)

- Опущення – прийом, який застосовується коли у тексті оригіналу, є надлишок компонентів. (*La première fois, ce n'est pas dernière fois.* – Перший раз – це не останній.)

- Компенсація – цей вид застосовується тільки тоді, коли коли у тексті оригіналу є певні елементи, які не мають еквівалентів у мові перекладу.

- Антонімічний переклад – супроводжується заміною лексичної одиниці вихідного мови на одиницю мови перекладу з протилежним значенням. (*petit* – невеликий; *continuer* – не зупинятися)

- Описовий переклад – використовується в основному для пояснення реалій, коли відсутній еквівалент у мові перекладу. (*politique d'austérité* – політика жорсткої економії)

Граматичні трансформації :

- Дослівний переклад – переклад, під час якого структура мови оригіналу, замінюється такою ж структурою мови перекладу. (*Je l'ai lu hier. – Я прочитав це вчора*)

- Членування речень – прийом, при якому одне складне речення тексту оригіналу ділиться на два, або більше речень. (*En novembre 2001, lors du 78e sommet franco-allemand qui avait pour principal thème la bioéthique, Paris et Berlin ont réussi à imposer l'idée d'une convention internationale élaborée au niveau des Nations Unies et visant à mettre hors la loi le clonage humain à des fins reproductives. – В листопаді 2001 року відбувся 78-ий франко-німецький саміт з питань біоетики. Париж і Берлін виступили з ідеєю створення міжнародної конвенції на рівні ООН, яка забороняє клонування людей в репродуктивних цілях.*) [3, с. 216].

- Об'єднання речень – під час такого перекладу, два або більше пристих речень можуть перекладатися одним складним. (*Франція – високорозвинута індустріальна та аграрна країна. Вона багата значними природними ресурсами. – La France, pays industriel et agraire développé, est riche en ressources naturelles.*)

- Інверсія – це зміна порядку слів у реченні. Наприклад, французькій мові характерний прямий порядок слів, тоді як в українській мові можна спостерігати більш вільний порядок слів, це і є причиною зміни порядку слів. (*Le président a quitté Londres aujourd'hui. – Сьогодні президент покинув Лондон*)

- Граматична заміна – це відмова або неможливість використання в перекладі аналогічних граматичних форм. Заміні може піддаватися граматична категорія, частина мови, порядок слів, член речення, речення певного типу. (*l'argent (однина) – гроші (множина); la porte (однина) – двері (множина); la capitale ukrainienne – столиця України; le charreau de paille – солом'яний капелюх; ils continuent à travailler – вони продовжують роботу*)

Стилістичні трансформації – це використання мовних одиниць та засобів в тексті перекладу, які відносяться іншого функціонального стилю, або мають інше експресивно-стилістичне, емоційно-оцінне забарвлення в порівнянні з мовними одиницями і засобами тексту оригіналу :

- Стилістична адаптація перекладу – це обробка тексту перекладу в інтересах літературних канонів або мовних традицій, які є властивими для мови перекладу і є актуальними для його носіїв.
- Стилістична компенсація – цей вид трансформації полягає в передачі стилістичних компонентів не тими засобами, якими вони виражені в оригіналі. Якщо перекладач жервує стилістичним забарвленням, то він повинен знайти відповідник який здатний компенсувати цю втрату.
- Стилістична нейтралізація – це розбіжність у традиції емоційно-оцінної інформації. Стилістично забарвлені лексичні засоби, зокрема емоційно-оцінний компонент значення, передаються нейтральними засобами;
- Емфатизація – прийом під час якого нейтральні засоби набувають емоційно-оціночного забарвлення. [3, с. 206-222]

Було розглянуто різноманітні класифікації перекладацьких трансформацій, також були надані їхні визначення та деякі приклади. Класифікацій є досить багато. Кожен науковець по-різному характеризує трансформації. Однак, між багатьма класифікаціями ми можемо побачити спільні риси. Отже, можна зробити висновок, що науковці і досі не можуть дійти до спільної думки щодо визначення суті поняття «перекладацькі трансформації». Це і пояснює таку велику кількість класифікацій, які відрізняються одна від одної.

### ***1.3. Лексичні трансформації як вид перекладу***

«Перекладацькі лексичні трансформації – це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх стилістичних, семантичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу. Лексичні трансформації застосовуються тоді, коли словникові

відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані у перекладі з причин невідповідності з точки зору значення і контексту» [7, с. 45].

Лексичні трансформації виконують заміну окремих лексичних одиниць вихідної мови лексичними одиницями мови перекладу.

Лексичні трансформації полягають в «заміні окремих лексичних одиниць (слів і стійких словосполучень) вихідної мови лексичними одиницями мови перекладу, які не є їх словниковими еквівалентами і, тобто, які мають інше значення, ніж передані ними в перекладі одиниці вихідної мови» [9, с. 176].

Я. І. Рецкер відзначає лексичні трансформації як «засоби логічного мислення за допомогою яких ми розкриваємо значення іноземного слова в контексті, і знаходимо його еквівалент, який не співпадає із словником» [17, с.45].

Є декілька причин використання лексичних трансформацій. Тож розглянемо першу. В різних мовах світу у значенні слова часто виділяються різні ознаки одного і того ж явища або поняття, що створює труднощі при перекладі. Наступною причиною використання лексичних трансформацій є те, що об'єм значень лексичних одиниць мови оригіналу та мови перекладу не співпадає. Ще однією причиною використання лексичних трансформацій є відмінність саме у сполучуваності слів.

Класифікацій лексичних трансформацій також є досить багато.

Лінгвісти А. М. Фітерман та Т. Р. Левицька класифікують лексичні трансформації наступним чином [10, с. 95] :

- 1) Додавання;
- 2) Опущення;
- 3) Конкретизація;
- 4) Генералізація.

Л. Федорова у своєму посібнику надає класифікацію лексичних трансформацій французькою мовою :

- a) Généralisation;

Ex.: *Il savait les heures de leur retour.*

*Він приблизно знав час, коли вони повернуться.*

b) Concrétisation;

Ex.: *C'était un soir. Le bruit sonnait le début du repas.*

*Настав вечір. Пролунів гонг до вечери.*

c) Transfert sémantique;

Ex.: *Des vitres commencent à chanter.*

*Задзеленчали шибки.*

d) Transfert antonymique;

Ex.: *Il n'allait pas à Paris tous les jours.*

*Він не щодня бував у Парижі*

e) Adaptation;

Ex.: *Les loups ne se mangent pas entre eux.*

*Собака собаці хвоста не відкусить.*

f) Explication (explicitation);

Ex.: *Les journées de juin.*

*Черевневе повстання 1848 року.*

g) Amplification;

Ex.: *Au point*

*У редакції журналу «Пуен»*

h) Compensation.

Ex.: *Tu vas venir, oui ou non?*

*Та підеш ти мені? [1, с. 91-92]*

Рецкер Я.І. виділяє сім різновидів лексичних трансформацій [17, с. 45] :

- 1) Конкретизація значень;
- 2) Диференціація значень;
- 3) Генералізація значень;
- 4) Змістовий розвиток;
- 5) Цілісне перетворення;
- 6) Антонімічний переклад;
- 7) Компенсація втрат в процесі перекладу.



Прийоми **диференціації** і **конкретизації** зумовлені тим, що у французькій мові є дуже багато слів з широкою семантикою, які не мають відповідника в українській мові. Зазвичай, диференціація значень дуже часто супроводжується разом із конкретизацією. Прийом диференціації є можливим без конкретизації, тільки тоді коли нам потрібно без уточнень передати значення широкого абстрактного поняття. Внаслідок цієї трансформації перекладним відповідником стає слово, яке не є словниковим відповідником.

**Конкретизація** – це заміна слова чи словосполучення із широким значенням на слово або словосполучення із вузьким значенням. Використання прийому конкретизації є неможливим без диференціації. Зазвичай лексика української мови більш наділена конкретністю, ніж відповідні лексичні одиниці французької мови.

**Генералізація значень** – це явище яке повністю протилежне конкретизації і диференціації тобто, – заміна слова чи словосполучення із вузьким значенням, словом чи словосполученням із ширшим значенням. При перекладі, генералізація застосовується не так часто, як диференціація і конкретизація. Це пояснюється особливістю лексики французької мови. Французькі слова мають більш абстрактний характер, ніж слова української мови, які відносяться до одного і того ж поняття. Також можна сказати що, одне і теж слово може перекладатися за допомогою протилежних трансформацій : ідеться про розширення та звуження значень, тобто може застосовуватися і трансформацію генералізації, і диференціації.

**Смисловий розвиток** – це явище під час якого відбувається заміна словникової відповідності контекстуальною. Сюди можна віднести метафоричні та метонімічні заміни.

**Цілісне перетворення** є різновидом смислового розвитку. Перетворюється форма мовної одиниці – від слова до цілого речення. Перетворення відбувається не по елементах, а цілісно. Цей тип лексичної трансформації можна коротко охарактеризувати як синтез значення без безпосереднього зв'язку з аналізом.

**Антонімічний переклад** – це заміна, суть якої полягає в трансформації будь-якого поняття вираженого в оригіналі, поняттям яке є протилежним в перекладі, з певною перебудовою всього висловлювання для повного збереження змісту. Цей

переклад повністю ґрунтується на формально-логічній категорії контрадикторності (заперечення поняття). В більшості випадків використання протилежного поняття в перекладі тягне за собою заміну стверджувального речення заперечним, або ж навпаки заміна заперечного речення – стверджувальним.

**Компенсація** – це заміна непередаваного елемента першотвору елементом іншого порядку. Компенсація може мати стилістичний та семантичний характер. Семантичну компенсацію використовують щоб заповнити прогалини, причиною яких є без еквівалентна лексика. Часто компенсація використовується щоб передати внутрішньо-лінгвістичні значення (діалект, каламбур, індивідуальні особливості мови). [17, с. 45-67]

Проаналізувавши низку теоретичних праць можна зазначити, що в перекладі існує шість найпоширеніших лексичних трансформацій : генералізація, конкретизація, додавання, вилучення, заміна, перестановка.

Лексичні трансформації дуже часто використовуються в перекладі. Є багато причин застосування лексичних трансформацій. Існує шість найпоширеніших лексичних трансформацій. До лексичних трансформацій за класифікацією Я.І. Рецкера відносяться : диференціація значень, конкретизація значень, антонімічний переклад, смисловий розвиток, цілісне перетворення та компенсація втрат [17, с. 45]. Детально розібрана кожна трансформація за цією класифікацією.

#### ***1.4. Художній фільм як об'єкт перекладу***

Кіно як вид людської діяльності з'явилося недавно і поставило перед дослідниками завдання з різних дисциплін : соціології, лінгвістики, перекладознавства, інформатики та інших.

З початку народження, кіно розглядалося як універсальний метод спілкування. Частіше за все, ранні німі фільми зображували теми, які не потребували жодного перекладу. І як тільки фільми почали набувати наративної структури та містити міжаголовки – переклад став проблемою. З введенням звуку фільм значно втратив свою універсальність.

Сьогодні кінофільми набувають великої популярності серед людей різних вікових категорій. За допомогою технічних досягнень кожен може дивитися фільми різних режисерів, на різних мовах з перекладом чи без нього. Тепер вони вважаються окремим видом мистецтва. З'явилися багато різних жанрів художніх фільмів, такі як : драми, комедії, бойовики, фільми жахів та інші. І кожен з цих жанрів має свої правила перекладу.

Художній фільм – це «твір кіномистецтва, фільм як продукт художньої творчості, що має в основі вигаданий сюжет, втілений в сценарії і інтерпретується режисером, який створюється за допомогою акторської гри» [26].

Фільм складається з ланцюга подій, кожна подія демонструє характер героя. Кожна подія має свою цінність дає нам певні факти, які вважаються істотними для подальшого розвитку подій [27, с. 294].

Кіно – мистецтво, яке має свою власну мову, і текст є лише однією з багатьох його складових. Текст кінофільму представлений у формі діалогів, закадрових коментарів та слів пісень. Кінотекст є актуальним як комунікативне ціле, оскільки носій культури прагне його повторного сприйняття [36, с. 82]. Кінотексту властиві універсальні текстові категорії, які вважаються обов'язковими для художнього тексту. Кінотекст – це специфічна форма креолізованого тексту, який призначений для відтворення на екрані і аудіовізуального сприйняття [36, с. 37].

Художній фільм дає нам певні знання про соціальне та культурне життя персонажів. У культурологічному плані глядач дізнається про нові реалії чужої культури та її цінності. Ця художня діяльність навчає, розважає, надихає глядачів. Кіно відіграє велику роль в культурному та естетичному вихованні людей. Щорічно дублюються, випускаються сотні зарубіжних фільмів, тому тема їх перекладу ніколи не втратить своєї актуальності.

Потреба в перекладі фільмів виникла майже одночасно з появою кінематографу. Пізніше на зростаючу потребу в перекладі вплинули такі процеси : розквіт німого кіно; створення нових жанрів кіно ( комічний фільм, детектив); виникнення звукового кіно; поява електронної техніки в сучасному кіно;

використання систем відтворення звуку та запису; застосування синтезаторів та комп'ютерної техніки; забезпечення стереоефектів [30, с. 60]

Коли ми дивимося художній фільм, то на перший погляд нам здається, що в перекладі фільму немає нічого складного. Насправді все не так просто, адже в його основі є живе спілкування, яке складається з гри слів, вигуків, пауз, тому таку мову дуже складно передати. При перекладі художніх фільмів важливими вимогами для перекладача є такі чинники : зберегти задум оригіналу та стиль автора і тим самим зробити його зрозумілим для глядача ; обрати стратегії ; врахувати вимоги до художнього перекладу [29, с. 46]. Переклад художніх фільмів можна віднести до окремого виду перекладу, тому що він має свої певні труднощі та особливості, які не трапляються в інших видах.

В даний час переклад фільмів вже не є синхронним, і робота перекладача полягає в перекладі тексту кіносценарію. Сценарій – це текстовий файл, який містить в собі переклад реплік, звуконаслідувань та написів. Написання сценарію є необхідним щоб спростити сприйняття змісту фільмів. У сценаріях описуються події в яких беруть участь герої і спілкування між персонажами у формі діалогу, який складається з реплік [32, с. 156].

Оскільки переклад охоплює принаймні дві мови та дві культури, перекладачеві постійно доводиться відтворювати культурні аспекти, які закладені у тексті оригіналу. Культурне підґрунтя набуває різноманітних форм від лексики до ідеології та способу життя в певній культурі [33, с. 14-15].

Адекватний переклад художніх фільмів потребує відмінного знання своєї рідної мови. При перекладі потрібно звертати увагу на вік та культурний рівень героя та контекстуальне значення фраз [34].

Перекладач також повинен підкреслити колорит культури, який зображений у грі слів, гуморі, інтонації героїв, діалекті, розмовній лексиці, та який є віддзеркаленням ідей режисера [35, с. 156].

Враховуючи все вищесказане можна зробити висновок, що фільми є важливим елементом в розвитку сучасного суспільства. В даний час кіноіндустрія активно розвивається і значно впливає на галузь перекладу. Дуже часто об'єктом перекладу

є художні фільми, оскільки вони наділені різнобарвною лексикою, знайомлять з культурою, національним колоритом і традиціями іншої країни. Не варто нехтувати важливістю перекладу художніх фільмів, адже найближчим часом вони цілком зможуть замінити і художню літературу.

### ***1.5. Особливості перекладу художніх фільмів***

В наш час зростає потреба в якісному перекладі кінофільму, оскільки важливою складовою успіху будь-якого фільму за кордоном є його якісний переклад на іноземну мову. Разом із розвитком сучасного кінематографу зростають і об'єми перекладу. Переклад фільмів є доволі важливою галуззю перекладу.

Фільми зазвичай перекладають і письмово і усно одночасно. Письмовий переклад виконується із роздрукованого сценарію. Щоб зберегти стиль цих фраз письмовий переклад порівнюють з відеоматеріалом. Тож потрібно перекласти текст таким чином, щоб вихід аудіо міг співпадати з відеорядом [36, с. 12].

Під терміном «кінопереклад» розуміється «процес міжмовної обробки змісту оригінальних монтажних листів з подальшою ритмічною укладанням перекладного тексту і його озвучування або введення в відеоряд в формі субтитрів» [30, с. 60].

Існують такі способи кіноперекладу :

- **Дублювання** – це вид перекладу фільмів, під час якого відбувається заміна мовлення з однієї мови на іншу.
- **Голос за кадром (закадровий голос)** – закадрове озвучення декількома або одним актором, при цьому оригінальний звук відтворюється на нижчому рівні гучності.
- **Субтитри** – переклад за допомогою тексту, який має вигляд написів у нижній частині екрану [ 38, с. 2]

«Дубляж («офіційний переклад» або «прокатна версія») - важка, витратна і вельми копітка робота, при якій відбувається повна переозвучка всіх героїв фільму на іншу мову» [24, с. 53]. Дублювання є досить складним процесом в якому беруть участь декілька людей. Першим етапом цього процесу є переклад кінотексту, проте цього недостатньо, щоб виконати дубляж репліки, адже перекладач стикається з

особливістю певної фрази її ритмом та порядком. Варто не забувати, що текст повинен співпадати артикуляцією героїв. Тому, щоб навчитися зберігати зміст та сенс, які вкладені в сценарій, перекладачеві необхідно ознайомитися з особливостями дублювання. Дубляж потребує великих затрат, але завдяки йому здається що фільм був знятий на мові перекладу.

Найбільш вивченим перекладом є переклад із субтитрами. Під час створення субтитрів передається лише основний зміст тексту, тому що для його прочитання глядачеві може знадобитися значно більше часу, ніж при сприйнятті на слух [22, с. 56]. «Для здійснення перекладу з субтитрами фільм, як правило, піддається вимірюванню і кожен субтитр отримує певний коефіцієнт на розміщення певної кількості знаків» [23, с. 142]. Потрібно стежити щоб субтитри відповідали зображенню на екрані.

Розрізняють зовнішні та вбудовані субтитри [36, с. 13].

Зовнішні субтитри – це субтитри, які мають текстовий формат. Вони існують у вигляді окремого файлу, де вказано його початок та кінець.

Вбудовані субтитри – це субтитри, які є частиною кадру, вони накладені на відео, та їх складно вирізати [36, с. 13].

Основним способом перекладу з субтитрами є можливе опущення певних елементів з опорою на відео. Складністю для перекладача є вибрати важливу інформацію яка міститься у вихідному тексті. Зазвичай опускають звернення, деякі форми ввічливості, повтори. Також пропускаються просторово-часові маркери, маркери модальності, а також метафори та порівняння [23, с.144]. Субтитр переважно складається з двох рядків які містять по 36-38 знаків. Час знаходження субтитру на екрані визначається спеціальною комп'ютерною програмою, і це триває від двох до п'яти секунд.

Субтитри мають певні переваги та недоліки. Вони допомагають вивчати мову, тому багато людей люблять дивитися фільми з субтитрами. Також субтитрування дає можливість переглядати фільми людям у яких є певні проблеми з аудіо сприйняттям інформації. Ще однією перевагою є те, що на створення субтитрів не потрібно великих грошових витрат. Серед недоліків можна виділити те, що

субтитри потребують концентрації уваги, і через це відбувається певна втрата візуальної інформації [25, с. 150].

Найбільшій еквівалентності при перекладі досягає закадровий переклад фільмів. В цьому випадку обмеження у часі є найменшим. При закадровому перекладі повністю зберігається звучання фільму, проте воно приглушується, а голоси мови перекладу накладаються на нього. Процес озвучування не потребує багато часу, та проходить швидше ніж повний дубляж [22, с. 56]. Такий переклад вважається найменш ефективним, тому і використовується дуже рідко через його специфіку. Його основним недоліком є плутанина між репліками різних осіб. Існує професійний (в якому беруть участь актори) та аматорський (в якому не беруть участь актори) закадровий переклад. [37, с.13]

Можна стверджувати, що саме від перекладу залежить успіх фільму в іншомовному середовищі. Навіть із «середнього» фільму адекватний переклад може зробити шедевр, а не адекватний переклад навпаки – може перетворити шедевр на посередній продукт [18, с. 17].

Переклад фільмів - це надзвичайно складний переклад, оскільки він переносить фільм в інше історико-культурне середовище. Він охоплює щонайменше дві мови та дві культури. У процесі перекладу кінофільму перекладач повинен обрати стратегію за якою буде працювати.

Переклад художніх фільмів – це особливий переклад. Метою такого перекладу є «Здійснення повноцінної міжмовної естетичної комунікації шляхом інтерпретації вихідного тексту, реалізованої в новому тексті іншою мовою» [15, с. 108]. М. С. Снеткова виділяє такі особливості перекладу фільмів : текст який є обмежений часовими рамками звучання, в якому немає коментарів можна доповнювати короткими поясненнями ; кінодіалог, який розрахований на миттєву реакцію глядачів повинен бути максимально зрозумілим ; при роботі з кінодіалогом доповненим відеорядом важливо враховувати зв'язок зображення та відеоматеріалу, однаково приділяти увагу вербальним та невербальним засобам мовлення [31, с. 11].

Переклади кінофільмів потребують відмінного знання своєї рідної мови. Перекладаючи репліки потрібно звертати увагу на культурний рівень, та вік героїв, а також не забувати про контекстуальне значення фраз [36, с. 12].

При перекладі фільмів стикаються як і з лінгвістичними так і з технічними проблемами, які можуть вплинути на адекватність перекладу. У перекладі важливо враховувати зв'язок між зображенням і текстом, необхідно однаково зважати на вербальні і невербальні засоби вираження мови. Однак, дуже важким завданням є підібрати еквівалент, коли фраза мовою оригіналу супроводжується жестом, так як досить часто мови жестів в різних культурах не збігаються.

Саме ці всі труднощі спонукають перекладача застосовувати трансформації різних типів. Трансформації зберігають адекватність перекладу. Найчастіше при перекладі художніх фільмів використовують лексичні трансформації. Лексичні трансформації використовують наприклад при перекладі власних імен, які властиві мові оригіналу та відсутні у мові перекладу.

Актуальність перекладацьких лексичних трансформацій зумовлена тим, що зараз зростає увага до художніх фільмів. Люди все більше і більше цікавляться культурою інших країн та народів. Художні фільми – це зображення реалій. І саме правильний переклад з використанням трансформацій дозволить глядачеві правильно сприймати ці реалії.

Найбільше застосовують лексичну трансформацію опущення. Це пов'язано з тим, що при перекладі фільму важливу роль грає час та об'єм перекладу. Текст повинен збігатися з картинкою на екрані та проголошеною реплікою, а не просто передавати суть висловлювання. Обмежений хронометраж є причиною використання трансформації опущення, для того щоб вкластися у відведений час.

Поширення прийомів диференціації і конкретизації при перекладі фільмів зумовлене наявністю в мові оригіналу великої кількості слів з широкою семантикою, які не мають прямих відповідників в мові перекладу.

Часто використовують лексичну трансформацію компенсації, яка допомагає заповнити певні прогалини. Прийом компенсації застосовується при перекладі певних діалектів.



Прийом смислового розвитку полягає в заміні словникового відповідника. Сюди відносять метонімічні та метафоричні заміни .

Антонімічний переклад часто використовують щоб замінити стверджувальне заперечним, або навпаки.

Отже можна зробити висновок, що для передачі адекватного перекладу фільму наявність навичок перекладу є недостатньою, а натомість на якість виконання роботи значно впливають лінгвістичні особливості та хронометраж. Для того щоб адаптувати фільм для глядача, перекладач повинен знати про всі його особливості. При перекладі художнього фільму важливо зберегти задум оригіналу, уявити образи персонажів, тобто відтворити цілісний твір іншою мовою.

Потрібно зазначити, що грамотно застосовані лексичні трансформації усувають проблеми, з якими стикається перекладач під час перекладу художнього фільму. Вони дозволяють досягти адекватності перекладу. Найчастіше при перекладі художніх фільмів використовують трансформацію конкретизації, антонімічний переклад, та змістового розвитку.

## Висновки до розділу 1

У першому розділі було розглянуто поняття «перекладацька трансформація». Існує багато суперечливих питань щодо цієї теми. Дійсно, переклад не може існувати без трансформацій, а особливо переклад художнього фільму. Досягти еквівалентності та адекватності в перекладі допомагають перекладацькі трансформації. Було розглянуто багато класифікацій різних фахівців. Кожен дослідник пропонує власну класифікацію. Всі вони досить різні, але водночас можна знайти щось спільне між ними.

Перекладацькі трансформації вивчали такі лінгвісти : Я. І. Рецкер, Л. К. Латишев Жан-Поль Віне, А. М. Фітерман, Т. Р. Левицька, О. О. Селіванова, С. Є. Максимов, Л. С. Бархударов, А. Д. Швейцер, Н. Г. Валеева, С. Б. Велединська, В. Н. Комісаров, В. Г. Гак та інші.

Фільм – це твір кіномистецтва. Переклад художнього фільму поєднує в собі щонайменше дві культури. Мова художнього кіно є багатою цікавим матеріалом для дослідження. Сьогодні необхідність перекладу художніх фільмів неухильно зростає. Саме художній фільм є головним джерелом створення образу іншої культури. На переклад фільму значно впливають хронометраж та лінгвістичні особливості. Можна сказати, що немає якогось універсального способу перекладу, адже на це впливають різні фактори такі як : історія, культура та традиції.

Є три найпоширеніші способи перекладу фільмів : дублювання, закадровий голос, субтитри. Кожен спосіб має свої переваги та недоліки, проте найменш ефективним способом вважається закадровий переклад.

Більш детально було проаналізовано саме лексичні трансформації, які є необхідними при перекладі художніх фільмів. Художні фільми сповнені реаліями. Щоб правильно перекласти, і щоб глядач зрозумів ці реалії необхідно застосовувати саме лексичні трансформації.

Для успіху фільмів є дуже важливими їх переклади на різні мови. Подальші дослідження перекладу художніх фільмів сприяють розвитку кіномистецтва та культури загалом.

## РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДІАЛЕКТИЗМІВ

### 2.1. *Поняття діалектів та їх види*

До середини ХХ століття діалекти в основному застосовувались як усне мовлення в щоденному спілкуванні з друзями, сусідами і були протилежністю літературної мови, яка в основному застосовувалась для письмового спілкування. Діалектологія займається вивченням територіальних діалектів, і її поняття мають інтернаціональний характер. На основі роздроблених діалектів багато народів пройшли становлення єдиної мови. «Діалект (грец. *Dialektos* - говір, наріччя), різновид загальнонародної мови, що вживається порівняно обмеженою кількістю людей, пов'язаних територіальною, соціальною, професійною спільністю» [27. с. 78].

В творах художньої літератури діалектизми використовуються як стилістичні засоби для створення місцевого колориту та для характеристики персонажів [35, с. 84-85]. «Діалект - це унікальне мовне явище, яке виникає в результаті різних історичних і мовних процесів, відповідно може мати особливі конотації в одній культурі і взагалі їх не мати в іншій» [65, с. 117]. Тема діалектів є актуальною і близькою для кожної людини, в них можна спостерігати історію мови. По тому, як ми розмовляємо можна судити про нашу освіту та кругозір, а також про те, з якої ми родом місцевості.

Від літературної мови діалект відрізняється за такими ознаками :

в просторі: він обмежений просторовими рамками, які співпадають з певними історичними утвореннями (графства, королівства);

в часі: діалекти передують літературній мові і зникають з її розвитком та поширенням;

у функціональному аспекті: діалект не має всіх функцій літературної мови; він використовується загалом в побуті, іноді в художній творчості (фольклор); а також діалект не вживається в публічному спілкуванні;

в соціальному аспекті: діалект характеризує мову сільського та соціально «пригноблених» верств населення, а саме: ремісників, християн;

в мовному аспекті: лексика діалекту є обмеженою, вона описує предмети та явища, які пов'язані з побутом, місцевими звичаями з працею християн; зовсім мало слів, які виражають абстрактні поняття [9, с. 120].

В роботі Л. Г. Самотік представлена повна характеристика функцій діалектизмів у художній літературі. Науковець виокремлює такі функції діалектизмів:

- 1) моделююча (передача народної мови – забезпечує реалістичний метод в художній літературі);
- 2) номінативна (зазвичай здійснюється через слова, які позначають специфічні предмети та явища і які не можна перекласти літературною мовою);
- 3) характерологічна (використання діалектизмів для соціально-територіальної характеристики у мові героя);
- 4) емотивна (передача суб'єктивного ставлення через діалектизми);
- 5) кульмінативна (залучення уваги читача через діалект);
- 6) естетична (в порівнянні з літературною лексикою діалект має свої особливості);
- 7) метамовна (зосередження уваги читача на слові);
- 8) фатична ( пов'язана з образом автора, людини яка близька своєму читачу та героям) [39, с. 63-67].

Діалекти поділяють на:

- територіальні – різновиди мови, які використовує місцеве населення як засіб спілкування на певній території ;
- соціальні – різновиди мови на яких розмовляють певні соціальні групи населення.

Територіальні діалекти є засобом спілкування великої частини етносу на спільній території. Діалекти такого типу можуть розвинутися і стати окремими самостійними мовами [44, с. 36].

Існує чимало класифікацій територіальних діалектів. Д. Крістал виділяє: **міські** діалекти та **сільські** діалекти [66, с. 101].

В свою чергу відомий лінгвіст П. Традгіл пропонує свою класифікацію, та виділяє інші підкласи : **традиційні** та **мейнстрім**.

Традиційні діалекти в основному поширюються в сільській місцевості. Вони найбільш віддалені від літературної форми мови, та зберігають риси від минулих поколінь населення. Традиційні діалекти рідко використовуються в повсякденному житті, вони часто фігурують в діалектній літературі. В основному носіями цього діалекту є літні люди [73, с. 15].

Мейнстрім діалекти досить часто використовуються в реальному житті. Ці діалекти дещо відрізняються один від одного за своєю внутрішньомовною структурою [73, с.15].

Соціальні діалекти виникли ще тоді, коли відбувалася соціальна диференціація суспільства, яка і спричинила появу соціальних діалектів. В період з XII по XV ст. припадають перші згадки про соціальний діалект. Соціальні діалекти зумовлені соціально-професійним поділом суспільства. Вони характеризуються специфікою у формуванні та використанні певної частини лексичних, фразеологічних, синтаксичних та морфологічних мовних засобів. Соціолекти переважно вживаються в усному спілкуванні, інколи у художній літературі. З розвитком електронних ресурсів, соціолекти почали активно вживатися у письмі [14, с. 55].

Між територіальними і соціальними діалектами існують значні відмінності: поняття соціального діалекту ширше аніж поняття територіального діалекту; особливості територіального діалекту стосуються всієї мови, особливості ж соціального діалекту охоплюють лише факти пов'язані з лексикою і фразеологією.

Різновидами соціального діалекту є : арго, жаргон, сленг.

Термін арго (argot) походить з французької мови, і спочатку його розуміли як мову жебраків та циган. Арго існують ще з епохи розкладу феодалізму у багатьох мовах світу [4, с. 49]. «Арго – це мова антисуспільних елементів (шахраїв, злодіїв, злочинців), що складається з лексико-фразеологічних одиниць – арготизмів, створюється не стільки для викладення, скільки для приховування фактів і організується за принципом антимови, щоб бути незрозумілим для необізнаних» [4, с. 50]. Існує чимало інтерпретацій цього терміну. У лінгвістичному енциклопедичному словнику представлено таке визначення: «арго - це особлива мова певної обмеженої професійної або соціальної групи, що складається з довільно обраних видозмінених елементів однієї або декількох природних мов» [27, с. 371]. Вважають, що в арго найменше експресивності та зовсім мало семантичних понять, коло носіїв цього соціального діалекту є обмеженим.

Термін “jargon” виник у Франції, і мав значення «незрозуміла мова» [51, с. 284]. Жаргон часто трактується як синонім арго. Існує багато визначень для терміну «жаргон», одне з яких подається в енциклопедії «Українська мова»: «Один з різновидів соціальних діалектів, що відрізняється від загальноживаної мови використанням специфічної експресивно забарвленої лексики, синонімічної до слів загального вжитку, фразеології, іноді й особливостями вимови. У широкому розумінні жаргоном часом називають мову неосвічених верств суспільства, зокрема спотворену міжмовною інтерференцією» [54, с.167-168]. В. В. Хімік вважає, що «жаргон - значно ширше поняття, напіввідкрита лексико-фразеологічна підсистема, яка використовується тією чи іншою соціальною групою з метою відокремлення від іншої частини мовної спільноти» [56, с. 13]. Згідно з лінгвістичним енциклопедичним словником: «Жаргон – це різновид мови, що використовується переважно в усному спілкуванні окремою відносно стійкою соціальною групою, яка об'єднує людей за ознакою професії, положення в суспільстві, інтересів або віку [27, с. 360].

Немає однозначного визначення терміну «сленг». Зазвичай під терміном «сленг» розуміють різні явища стилістичного та лексичного плану, і їх не можна віднести до «звичайної» мови. Сленгова лексика характеризується великою консервативністю [30, с. 106]. Найбільш точно визначення цього терміну надає Л. А. Ставицька : «Сленг - це практично відкрита мовна підсистема ненормативних, стилістично знижених лексико-фразеологічних одиниць, які виконують експресивну, оцінюючу (зазвичай негативну) і евфемістичну функції» [50, с. 25]. Хомяков В. А. визначає сленг як особливий периферійний лексичний пласт, який існує поза межами літературної мови, і поза межами діалекту [57, с. 76]. Сленгом користуються майже всі незалежно від віку чи посади.

Термін «діалектизм» включає в себе особливості словникового складу, його фонетичні та граматичні особливості [61, с. 229]. Виділяють декілька типів діалектизмів:

- 1) фонетичні;
- 2) граматичні;
- 3) лексичні (власне лексичні, лексико-семантичні та етнографічні діалектизми) [21, с. 142].

До фонетичних діалектизмів належать слова, які показують фонетичні особливості діалекту [21, с. 142].

До граматичних діалектів належать, які мають певні граматичні особливості і які відрізняються від слів загального вжитку.

Лексичні діалектизми – слова, які відрізняються від загальноприйнятих за своїм значення та формою [21, с. 142].

Лексико-семантичним діалектизмам характерне ідентичне написання і вимова слів літературної мови [21, с. 142].

Етнографічні діалектизми – слова, які використовуються для позначення місцевих явищ та предметів. Їм характерна відсутність синонімів в літературній мові [55, с. 211].

В історії будь-якої мови діалекти відіграють важливу роль. Вони є частиною народної культури. Сьогодні діалекти, на жаль, втрачають свій літературний потенціал. Знання особливостей народного мовлення є важливим через те, що діалект є досі джерелом спілкування великої кількості людей старшого покоління, які проживають в сільській місцевості. Крім лінгвістичної, діалекти також представляють історичну та етнографічну цінності. Тому, діалекти існують і будуть існувати в кожній мові.

## *2.2. Діалекти у французькій мові та їх класифікація*

Французька мова є офіційною мовою не тільки у Франції, а й у таких країнах як: Бельгія, Канада, Швейцарія та деяких країнах Африки. В результаті державного розформування, у цих країнах утворилися різні варіанти літературної мови, які відрізняються від мови Франції деякими особливостями у фонетиці, граматиці та лексиці. Територіальні видозміни французької мови існують також і у Франції. Тому сьогодні, можна спостерігати помітні відмінності між літературною французькою мовою та її територіальними видозмінами. В сучасному мовознавстві до територіальних видозмін французької мови відносять діалекти.

В історії Франції не було єдиної мови на всіх її територіях. Це було зумовлено тим, що раніше існувало багато нормандських народів і племен, які сьогодні є етнічним складом французького населення. Незважаючи на те, що французька є єдиною офіційною мовою у Франції, існує багато регіональних мов, які обумовлені територіально [71, с. 76].

Діалектне розмаїття французької мови має свою історію. Французька мова утворилась на основі франсійського діалекту, який був характерний для регіону Іль-де-Франс, в XII столітті. Епохою розквіту французького діалекту називають XII-XIV



ст. [28, с. 65]. У Франції діалект використовували найчастіше у повсякденній мові. В той час як у сферах науки та освіти, функціонувала літературна латинська мова. Зазвичай кордони діалектів співпадали з кордонами королівств [60, с. 43]. Варто зазначити, що більшість мовних явищ пов'язані з географічними факторами. До XVI ст. на території Франції мова була розділена та такі групи діалектів: *langue d'oc*, *langue d'oïl*, *langue francoprovençale* [1, с. 277].

*Langue d'oc* – група діалектів на якій говорять близько 2 мільйони людей, які проживають на півдні Франції, в Монако, а також на півночі Іспанії та Італії. [1, с. 278].

Зоною поширення окситанської мови вважають територію від півдня до Луари. Існують і інші варіанти назв цієї мови: провансальська (*provençal*), лімузенська (*lemozi*), романська (*roman*), мова ок (*langue d'oc*), мова трубадурів [1, с. 278].

*Langue d'oïl* – діалекти північної і центральної Франції. До них входять діалекти, які набули статусу самостійної мови завдяки їх використанню місцевим населенням.

Протягом всієї історії *langue d'oïl* та її місцеві варіації стали синонімом французької мови [74, с. 22]. Сьогодні *langue d'oïl* часто називають терміном «*francien*», який є мовним неологізмом XIX ст. [67, с. 200]

Слід зазначити, що назви «*langue d'oc*» і «*langue d'oïl*» походять від способу вимови слова «так» та півдні та півночі, цим самим підтверджуючи географічну межу між двома регіонами [46, с. 195].

Франко-провансальська мова відноситься до галло-романської підгрупи романських мов. Вона сформувалася в південно-східній Галлії. Франко-провансальська мова поширюється на території трьох держав: Франції, Швейцарії та Італії. Носії мови часто називають її «патуа» або «говір» [1, с. 306]. В даний час група діалектів *langue francoprovençale* майже не вживається. Кожен з діалектів, які сьогодні існують, складається з місцевих говірок.

Ще до утворення сучасної французької мови на території сусідніх держав, таких як Бельгія та Швейцарія, були також поширені різні діалекти, і вплив цих діалектів відчувається в мові до сьогодні. В Бельгії серед діалектів романських і германських мов, виділяють: фламандський, лімбургський, валлонський, лотаринзький, шампанський [16, с. 48]. У Швейцарії існує франкопровансальський діалект [17, с. 14].

Загалом усі діалекти, якими розмовляють у Франції поділяють на дві групи: романські та не романські [70, с. 74]. Ось чому, для французьких жителів буває не складно зрозуміти більшість діалектів.

Діалектна французька мова з початку свого існування проникала в письмову літературну мову. Формування літературної французької мови відбувалося в епоху Відродження в XVI ст. Літературна французька мова поширювалась на всій території Франції та складалась з різних діалектів. І вже тоді, вона отримала статус державної мови і цим самим замінила латинську мову [60, с. 43 ].

У французькій мові дуже близькими за значеннями до терміну діалект є такі поняття як : *patois* (говірка), *parler* (говірка, діалект), *idiome* (діалект, говірка, мова). *Patois* – це варіант мови які використовуються переважно у сільській місцевості. Він відрізняється від діалекту певними лексичними і фонетичними особливостями. Слово “*patois*” походить від старофранцузького “*patoier*”, що означає «потиснути руку», «жестикулювати» [67, с. 199]. *Parler* – це окрема мова яка властива деякому регіону або групі людей. *Idiome* – це мова властива певному суспільству. Цей термін використовують тоді, коли потрібно замінити поняття «діалект», або в тому випадку коли не йдеться про національну мову [52, с. 13].

У Франції діалекти історично поділяють на :

- Західні : анжуйський (*angevin*), гало (*gallo*), бретонський (*breton*);
- південно-західні: пуатевінський (*poitevin*), сентонжський (*saintongeais*);
- північні: нормандський (*normand*), валлонський (*wallon*), шті (*ch'ti*);

- центральні: орлеанський (orléanais), берійський (berrichon), туренський (tourangeau);
- східні: лотаринзький (lorrain), шампанський (champenois);
- південно-східні: франш-конте (franc-comtois), бургундський (bourguignon);
- південні : лімузенський (limousin), гасконський (gascon) [1, с. 198].

В даний час в сучасній Франції діалекти вживаються обмежено, їх замінили говори – *patois*. У всіх регіонах (окрім північного) збереглися тільки окремі релікти діалектних структур. Втрачається літературна традиція діалектів. Письмові тексти зазвичай мають фольклорний характер [1, с. 242].

Найкраще зберігається літературна традиція на пікардійському діалекті у Франції, де існує драматургія та проза з діалектами, а періодичні видання публікують діалектні матеріали. Північні діалекти: нормандський, валлонський та пікардійський, зберегли свою структуру краще ніж інші французькі діалекти [1, с. 243].

У фонетиці пікардійських і валлонських діалектизмів в запозиченнях з німецької мови, зберігається початковий напівголосний [w]: *warder* «берегти» (франц. *garder*).

Спільним для північних діалектів є:

відсутність епентези у таких групах, як TR, NR, NL: французьке слово *ensemble* «разом» – пікард. *insannle*, франц. *tendre* «ніжний» – валлон. *tinre*, пікард. *tere*;

оглушення звуку В у валлонському діалекті в групі ABL, та його вокалізація в пікардійському діалекті: валлон. *tafe*, пікард. *tole* «стіл» (франц. *table*).

спрощення і оглушення приголосних кінцевих звуків: *piète* «втрачати» (франц. *perdre*).

Варто зазначити і морфологічні характеристики які об'єднують північні діалекти, замість французьких особових займенників *moi, toi – mi, ti* [1, с. 244].

Для північних діалектів також характерна єдина форма артикля однини *le* для двох родів.

В пікардійському та валлонському діалектах особливої форми набувають деякі префікси та односкладові службові слова, де відбувається перестановка голосного, який переставляється на початок слова, наприклад: *re – er; je – ej; le – el*. Французьке слово *remettre* (класти на місце) переходить в *ermettre*.

В північних діалектах також збереглися архаїзми: *glene* – «курка»; валлон. *chair* – «м'ясо» [1, с. 243].

Східні та південно-східні діалекти. Найкраще з усіх східних діалектів збереглася структура лотаринзького діалекту, який має спільні риси з північними діалектами.

У східних діалектах руйнуються групи «*r* + приголосний» – вони втрачають літеру *r*: франш-конте *chadyon* «будяк» (франц. *chardon*), лотарин. *pouché* «поросятко» (франц. *pourceau*) [1, с. 244].

Особливістю східних діалектів є відсутність епентези *d* в групі приголосних: *cenre* «попіл» (франц. *cedre*).

Наявність двох інфінітивів висхідних до латинської групи –ARE є важливою морфологічною характеристикою східних діалектів.

Західні і південно-західні діалекти. Групи PL та VL на заході часто переходять в *pj, bj*.

В діалекті галло французький займенник *toi* переходить в *ta, te, tai* [1, с. 245].

Для морфології західного і південно-західних діалектів спільною є уніфікація форм простого дієслова, який використовують для спілкування в деяких регіонах [1, с. 245].

Французька мова багата діалектизмами. Жителі певних регіонів користуються діалектною мовою, і цим вони підтримують свої традиції. У французькій мові нараховується близько двадцяти діалектів. І кожен з них має свої особливості. Вони збагачують французьку мову, надають особливого забарвлення літературній мові та усному мовленню.

### **2.3. Особливості діалекту *ch'ti***

Жителям північних регіонів характерна мова, яка має літературну назву *Le Picard*. Люди які говорять на цій мові, через відсутність сталої фонетичної, лексичної і граматичної системи, називають її по-різному. В департаменті Сомма її називають «*le picard*», в Па-де-Кале – «*le patois*», в окрузі Велансьєн – «*le rouchi*», в департаменті Нор – «*ch'timi*». Проте, незважаючи на таку варіативність мови, між цими народами панує взаєморозуміння [52, с. 15-16].

Пікардійська мова поширювалася вздовж романо-германському кордону, тому найбільше на неї впливали германські мови, а особливо – нідерландська [41, с. 243].

«*Ch'ti*» («це ти») передає значення французького вказівного займенника в множині та однині «*celui, ceux*», а пікардійське «*ch'timi*» французькою мовою означає «*habitant du Nord*» [52, с. 16]. Слово «*ch'timi*» складається з декількох інших слів: *che* – *ce* («це»), *ti* – *toi* («ти»), *mi* – *moi* («я») [40, с. 250]. Пояснюють, що прізвисько «*ch'ti*» з'явилося під час Першої світової війни. Пікардійські фронтовики впізнавали один одного по діалогу: «*Ch'est ti? - Ch'est mi* » («*C'est toi? - C'est moi*. «Це ти?» - «Це я»). Прізвисько «*шті*» це не тільки іронічне найменування мови, а і жителів які нею розмовляють [41, с. 243].

В Середні віки пікардійська мова була популярною на півночі Франції та мала свою власну літературну норму. В даний час її популярність значно знизилась, і використовується вона переважно в регіональному фольклорі, на вивісках невеликих міст та селищ. Однак, в Бельгії в 1990 році пікардійську мову визнали

регіональною. Тому в Бельгії ця мова залишається важливим елементом культури [41, с. 243-244].

Зниження популярності діалекту пояснюється тим, що молодь майже не розмовляє цією мовою. На її згасання також сприяє мовна політика: її не викладають, як регіональну мову, а також її немає на телебаченні [41, с. 244].

У французьких школах не вивчають пікардійську мову, але її вивчають в деяких університетах на філологічних факультетах. Тому у Франції цей діалект ще не зовсім втратив свої позиції та статус [41, с. 243-244].

Мові *le Picard* властива вимова багатьох “*che*”. Діалект *ch’ti* – це так звана ономапія. В кожному місті існують відмінності у вимові і слова є абсолютно різними, і тому дуже складно створити глосарій [40, с. 250].

Слід зазначити, що голосні, приголосні та їх поєднання в пікардійському діалекті зберігають те значення, яке вони мають у французькій мові, тобто *c* і *g* є твердими перед *a*, *oe*, *o*, *u* та м’якими перед *e*, *i*; *qu*, *q* мають значення *k*; *s* між двома голосними значення *z*. Що стосується голосних, *ai* має значення відкритого *o*, *ai* значення *é* або *è* [40, с. 250-251].

Найбільше пікардійський діалект відрізняється від французької мови своєю фонетикою. В ньому збереглися латинські приголосні звуки [г], [к]. Наприклад: *kief* замість *chef*, *gambe* замість франц. *jambe* [41, с. 243].

Можна побачити, що *Ch’ti* має дещо спільне з французькою мовою, і в деяких випадках ми можемо вгадати значення слова. Але все ж він відрізняється від класичної французької.

Зазвичай пікардійською мовою розмовляють лише з друзями чи родиною, її не вчать у школах. *Le picard* втрачає свою ідентичність переплітаючись з регіональною французькою. Однак ця мова не зникає, а досі є важливою у повсякденному житті у містах та селищах і є невід’ємною частиною місцевого фольклору.

Сучасний пікардійський діалект не уніфікований. Взаєморозуміння між носіями мови півночі та півдня пікардійського регіону досягається використанням французької мови [68, с. 51]. Важко визначити кількість людей, які розмовляють на пікардійському діалекті. Цифра варіює від 500 тисяч до 2 мільйонів у всьому пікардійському ареалі, сюди входить бельгійський регіон Ено [69, с. 4].

Незважаючи на всі труднощі з якими зіштовхуються захисники місцевої мови в Пікардії, *ch'ti* всеодно визнається як елемент регіональної самобутності. Для збереження мови, населення організовує театральні вистави, концерти, різні конкурси, культурні дійства. Така діяльність викликає інтерес громадськості до даної мови, і надає більше перспектив до її подальшого розвитку [41, с. 244].

У народу *ch'ti* є також своя культура: музика, мистецтво, література. Багато авторів використовують діалект *ch'ti*, такі як: П'єр Деланнуа, Реймонд Фонтен, Гі Дюбуа, та інші.

Варто згадати французький фільм «*Bienvenue Chez Les Ch'tis*» («Лашкаво просимо»). У цьому фільмі продемонстровано особливості культури та повсякденного життя французів південного та північного регіонів, а також мовні відмінності між цими двома частинам Франції. Головний герой був змушений переїхати зі свого рідного міста на північ Франції. Для жителів півдня, північ – жахливий край, а його мешканці невиховані селяни, які розмовляють незрозумілою мовою. Спочатку головний герой був поганої думки про жителів цього регіону, але поступово він звик до навколишнього оточення. Згодом він зрозумів, що потрапив в хороше місце, де живуть добрі та гостинні люди. Він отримував величезне задоволення від вивчення місцевої мови.

Діалект *ch'ti* є досить важким і він відрізняється від французької мови. Тому і не дивно, що французи інколи не розуміють своїх земляків. Цей діалект дуже оригінальний та цікавий і потребує особливої уваги. Народ який спілкується мовою *ch'ti* відрізняється способом життя, цінностями та поведінкою. Для людей, які

вивчають французьку мову, важливо звернути увагу на діалект цього надзвичайного народу.

#### *2.4. Культурологічний аспект перекладу діалектизмів*

Ми живемо в умовах глобалізації, тому стають актуальними дослідження мови та культури. Переклад завжди буде засобом зближення культури та мови [37].

Для дослідження перекладу особливий інтерес представляють особливості мови, які є обумовленими культурою носіїв цієї мови. Людина сама створює певні культурологічні особливості, які потім впливають на мову [37].

Переклад розглядають не тільки як лінгвістичне явище, а також як і культурне. Він зв'язує між собою щонайменше дві культури. Перекладний текст не існує сам по собі, в ньому завжди проглядається оригінал з іншими традиціями, географічними назвами, іменами. Тому переклад завжди належить двом культурам [37]. Переклад – це акт міжкультурної комунікації, під час якого і автор тексту оригіналу, і перекладач, і читач вносять свій сенс. Перекладач змінює текст таким чином, що він стає зрозумілим читачеві [37].

Для перекладача важливим критерієм є рівень високої ерудиції. Адже, в процесі професійної діяльності він часто спілкується з різними людьми, і стикається з різноманітними темами.

Л. Черноватий визначає такі компоненти фонових знань для професії перекладача: культура, живопис, театр та музика, архітектура [59, с. 165]. Саме тому, всебічна обізнаність є дуже важливою для перекладача. Культурне виховання має посідати одне з найважливіших місць у підготовці майбутніх фахівців.

Культура – це соціальний контекст, який задіяний у перекладі з нормами, ідеологією та цінностями суспільства [22, с. 22]. На думку В. Н. Комісарова тлумачення терміну «культура» включає в себе «всі особливості історичних, соціальних і психологічних явищ, характерних для даного етносу, його традиції,



цінності, погляди, поведінка, побут, умови життя – тобто, усі сторони його буття і свідомості» [19, с. 54]. Переклад насамперед «розробляє стратегії, за допомогою яких тексти з однієї культури можуть проникати в текстуальну й концептуальну мережу іншої культури і функціонувати в іншій культурі» [72, с. 195].

Перекладознавство яке орієнтується на культуру характеризує оригінал і текст перекладу не тільки як зразок лінгвістичного матеріалу, адже кожен текст існує в певній ситуації в культурі і має свої функції [22, с. 23].

Знайомство з будь-якою культурою це не лише вивчення її матеріальної складової, та знання її географії та історії, а й також можливість побачити світ очима носія мови. Знаючи культуру та мову, образ мислення нації, перекладач розуміє менталітет даної культури, а фонові знання сприяють адекватності та еквівалентності перекладу [22, с. 24].

Багато зарубіжних та вітчизняних вчених підкреслюють особливу роль перекладу у розвитку культури. Сьогодні переклад є об'єктом культурологічних досліджень. Цю тему досліджувало багато лінгвістів: В. Комісаров, М. Рильський, О. Швейцер, Дж. Кетфорд, О. Фінкель, О. Каде, Г. Мірам, Ю. Найда та інші.

Г. Кузенко зазначає, що переклад виконує загальнокультурну функцію. Вона знайомить читача з життям інших народів, побутом, історією, їхніми звичаями та традиціями. «Переклад духовно інтегрує і консолідує людство, роблячи загальним здобутком окремі досягнення народів у науці, техніці, культурі тощо» [23, с. 85]. Згідно з цим твердженням, перекладач повинен дбати про свій культурний розвиток. Оскільки від перекладу залежить яке враження складеться у читача про певний народ.

Г. Кузенко також пояснює, що саме під час художнього перекладу культурний контекст набуває важливого значення [22, с. 23]. Звичайно не потрібно забувати про досконале знання мов перекладу та оригіналу, які перекладач має вміло поєднувати з культурними знаннями. «Перекладач знаходиться одночасно в зоні двох національних концептосфер. Чим вище рівень художньої образності тексту, тим

вище ступінь залежності цього тексту від тієї національної культури, в рамках якої він створений, і тим складніше завдання перекладача» [22, с. 24].

Художній переклад передає не тільки певну інформацію, а й відтворює соціально-культурні, історичні та національні фактори першоджерела. Історія народу, його культура та традиції відбиваються на лексиці будь-якої мови. Все це вимагає вибору влучної мовної одиниці, яка б відтворювала національно-культурне значення [12, с. 131].

Досить часто перекладацьких культурних знань в художньому перекладі потребує національна маркована лексика, а саме : реалії, діалектизми, власні імена, антропоніми, архаїзми, топоніми та інші.

В даній роботі йдеться саме про культурологічний аспект перекладу діалектизмів. Він зумовлений територіальним фактором. Люди можуть спілкуватися однією мовою в різних частинах країни, або ж навіть у різних країнах. В межах однієї країни серед мови жителів різних територій можуть існувати певні відмінності – діалекти.

Використання діалектизмів у тексті оригіналу обумовлено:

- 1) з метою мовної характеристики окремо кожного персонажу;
- 2) з метою застосування діалекту як вихідної мови [37].

Діалект був частиною французького кіно ще з початку його появи. Різноманіття діалектів дозволяє зрозуміти весь культурний колорит певного регіону. Діалектизми в художньому фільмі є важливим елементом для опису навколишнього середовища та характеристики персонажів.

Перекладач повинен адекватно та точно передати інформаційне повідомлення, яке відтворюється у вербальному мовленні акторів. При перекладі художніх фільмів можуть виникнути такі неточності: 1) помилки які відбуваються через брак фонових знань (слова-реалії, культурологічні компоненти); 2) помилки

через неправильне розуміння вихідного тексту які призводять до спотворення сенсу в перекладі [63, с. 237].

Діяльність перекладача як творця і автора тексту підпорядковується таким умовам: культурній та соціальній системам, а також умовам літературного канону. Проте перекладач сам вирішує проблеми які виникають в процесі перекладу з однієї культури на іншу [22, с. 24].

Проблема перекладу діалектизмів полягає в тому, що вони територіально, історично та культурно обумовлені. Оскільки текст оригіналу був написаний для читачів своєї рідної мови, він має певні національно-культурні риси, які є характерними тільки для цього народу, тому еквівалентний переклад та точне відтворення тексту є неможливим. Буквальний переклад є також неприпустимим в цьому випадку [20, с. 253].

Так, як діалекти відносяться до безеквівалентної лексики. І перекладачеві потрібно передати не тільки сенс діалекту, але і його експресивне забарвлення. У зв'язку з цим, існує багато способів перекладу діалектизмів. Є декілька думок з цього приводу.

І. Лівий вважає: якщо в творі використовується діалект, то мовна система стає художнім засобом і є неперекладною, тому що в перекладі здійснюється заміна мовного матеріалу. Чужорідну мову не можна зберегти при перекладі. Найкращим рішенням буде перекласти найважливіші фрази і показати атмосферу іноземної мови. Якщо перекладач хоче показати читачеві людину із сільської місцевості, то тоді використовуються нейтральні вирази, які не є характерними для якогось діалекту, але відрізняються лексичними, фонетичними або синтаксичними особливостями [26, с. 140].

На думку В. Н. Комісарова, при перекладі діалектизмів перекладач створює okazionalnu відповідність, тобто слово яке не входить в лексичну систему мови перекладу [20, с. 51].

В. Н. Комісаров виділяє такі типи okazіональних відповідників, які застосовують при перекладі діалектів:

- відповідники-запозичення;
- відповідники-аналоги;
- відповідники-кальки;
- відповідники-лексичні заміни;
- okazіональні відповідники створені за допомогою опису [20, с. 135].

Відповідники-запозичення створюються такими способами, як транскрибування і транслітерація, які відтворюють звукову та графічну форму слів оригіналу.

Відповідники-аналоги – це одиниці мови перекладу, значення яких найбільш близьке до значення вихідної мови.

Відповідники-кальки відтворюють складові частини слів.

Відповідники-лексичні заміни передають значення слова, що не має еквівалентів з використанням перекладацької трансформації.

Okazіональні відповідники створені за допомогою опису пояснюють значення безеквівалентної лексики з використанням розгорнутого словосполучення. Вони використовуються в тому випадку, коли неможливо використати інші відповідники [20, с. 135].

Також класифікацію способу перекладу діалектизмів подає відомий лінгвіст Л. С. Бархударов. Згідно з цією класифікацією виділяють такі способи перекладу:

- 1) транслітерація і транскрипція;
- 2) калькування;
- 3) наближений переклад;
- 4) описовий переклад;
- 5) трансформаційний переклад [5, с. 81].

Щоб уникнути втрати стилістичного ефекту при перекладі діалектизмів перекладачі часто вдаються до прийому компенсації. Бархударов у своєму підручнику писав, що компенсація «застосовується тоді, коли певні елементи тексту мови оригіналу не мають еквівалентів в мові перекладу; в цьому випадку, щоб заповнити («компенсувати») семантичну втрату, яка викликана тим, що та чи інша одиниця мови оригіналу не перекладається, перекладач передає ту ж саму інформацію будь-яким іншим способом, необов'язково в тому ж місці тексту, що і в оригіналі» [5, с. 218-219].

В.Н. Комісаров писав, що прийом компенсації «полягає в тому, що, не зумівши уникнути втрати якогось стилістичного або смислового елемента, перекладач відтворює цей елемент в іншому слові або в іншому місці тексту, де в оригіналі його немає» [18, с. 133-134].

Варто зазначити, що діалектизми є невід'ємною частиною культури. Вони відображають національно-культурну специфіку певного народу, особливості життя та побуту. З діалектизмами передається національний колорит. Тому основним завданням перекладача є збереження цих мовних особливостей при перекладі. Вибір перекладацьких стратегій залежить від його культурологічних та лінгвістичних знань, рівня його володіння певними фоновими знаннями.

## Висновки до розділу 2

На підставі досліджуваної інформації другого розділу можна зробити висновок, що французька мова розвивалася довгий час. Проте мова ніколи не зупиняється в своєму розвитку, ми змінюємо її кожного дня. В будь-якій мові існують територіальні видозміни – діалекти.

Діалектизми збагачують французьку мову, надають їй літературного забарвлення. Вони є частиною її культури. Тема діалектизмів була і буде актуальною, адже в них можна пізнати історію мови. Жителі певних регіонів у Франції користуються діалектами і цим вони підтримують традиції свого народу. Близько двадцяти діалектів є у французькій мові. І кожен з них по-своєму особливий. Досить цікавим для дослідження є діалект *ch'ti*.

Діалекти – це невід’ємна частина будь-якої культури, вони відображають національно-культурну специфіку, особливості життя та побуту народу. В художній літературі діалектизми передають національний колорит. І тому, перекладач повинен зберегти мовні особливості при перекладі, найбільш точно передати культурні особливості людей, які використовують діалектизмами у своїй мові.

Вибір стратегій для перекладу залежить насамперед від лінгвістичних та культурологічних знань перекладача, та рівня його володіння певними фоновими знаннями, до яких відносять: мистецтво, живопис, театр та музику. Одним із найбільш результативних прийомів перекладу діалектизмів вважається прийом компенсації. Компенсація дозволяє уникнути стилістичних втрат при перекладі безеквівалентної лексики. Вона передає внутрішньолінгвістичні значення.

Таким чином, можна помітити, що переклад діалектизмів ставить перед перекладачем складні завдання, які стосуються адекватності, відповідності та збереження смислової складової оригіналу.

## РОЗДІЛ 3 ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ДІАЛЕКТИЗМІВ НА МАТЕРІАЛІ МОВЛЕННЯ ДІЙОВИХ ОСІБ ХУДОЖНЬОГО ФІЛЬМУ “BIENVENUE CHEZ LES CH'TIS”

### 3.3. Лексичні трансформації при перекладі діалектизмів на прикладі сцени «Прибуття героя в місто»

В практичній частині даної роботи досліджуються лексичні трансформації при перекладі діалекту Ch'ti на матеріалі фільму “Bienvenue chez les Ch'tis”.

Французький фільм Bienvenue chez les Ch'tis був знятий режисером Дені Буном ще в 2008 році. Дені Бун не тільки режисер, а також автор сценарію, та один із героїв цього фільму. Ще на початку перегляду фільму глядачі знайомляться з головним героєм – Філіпом Абрамсом. У фільмі досить цікавий сюжет, який починається з того, що директор відділення пошти Філіп Абрамс намагається добитися, щоб його перевели працювати в інший регіон з більш сприятливим кліматом. Його мрією було працювати на півдні Франції, на Лазуровому березі. Для цього він вдається до хитрощів і прикидається інвалідом, намагаючись викликати почуття жалю у комісії. Але обман швидко викрився і Абрамса вирішують покарати. На два роки його відправляють у віддалений північний регіон в містечко Берг.

На думку Філіпа це найгірше покарання, яке могло придумати його керівництво. По-перше цей регіон відомий своїм холодним кліматом. По-друге люди там спілкуються «незрозумілою» мовою. Проте, незабаром Філіп зрозумів що потрапив у чудове місце, де мешкають гостинні та привітні люди. Але ще до того, він потрапив в деякі дуже комічні ситуації.

Комедія побудована на стереотипах, які спричинені соціальним уявленням. Люди які там ніколи не жили, вважають цей регіон дуже дивним, не можуть зрозуміти їх кулінарні звички, та їхню чудернацьку вимову. І в головного героя теж склалося перше враження про цей регіон тільки з людських стереотипів. Але поступово ці стереотипи руйнуються.

В цьому фільмі представлена міжкультурна взаємодія, в якій переклад відіграє дуже важливу роль. Тому “Bienvenue chez les ch’ti” популярний не тільки серед глядачів, а і серед перекладачів по всьому світу.

Фільм “Bienvenue chez le Ch’tis” є дотатньо складним для перекладу, оскільки в ньому присутні дві мови – діалект, та стандартна французька мова. Складність полягає в тому, що потрібно вирішити чи необхідно зберігати різницю між діалектом та стандартною французькою. Якщо ж необхідності в цьому немає, то діалект можна передати звичайною мовою. У даному фільмі не завжди можливо ігнорувати діалект, адже відмінності між стандартною французькою мовою і діалектом Ch’ti – це і є частиною гумору у фільмі. Тому для такого перекладу найчастіше застосовують лексичні трансформації.

Для дослідження були взяті три основні сцени з фільму, в яких яскраво виражена діалектна лексика.

В цьому підрозділі представлена сцена де головний герой вперше приїжджає на північ в місто Берг. Перша зустріч з містом була не дуже приємною. Як тільки Філіп приїхав в місто почалась страшна злива, а потім він збив машиною свого колегу, який вийшов щоб його зустріти. А далі на Філіпа чекало випробування зрозуміти те, що говорить його колега мовою «шті».

Стандартна французька мова дещо відрізняється від пікардійського діалекту, і це порівняння представлено в таблиці, де можна побачити відмінне між діалектом ch’ti та французькою мовою.

Таблиця №1

### Прибуття головного героя в місто Берг

Ch’ti	Стандартна французька мова	Український переклад
Bienvenue monsieur le	Bienvenue monsieur le	Ласкаво просимо,



directeur.	directeur.	мужик.
Ça va? Vous n'êtes pas mort?	Ça va? Vous n'êtes pas mort?	Все добре? Ви живі?
Bougez pas, bougez pas. Il vaut mieux appeler les secours.	Bougez pas, bougez pas. Il vaut mieux appeler les secours.	Не ворухіться, краще покликати на допомогу.
Cha va, cha va, cha va.	Ça va, ça va, ça va.	Ні-ні, все в порядку.
J'aurais pu vous tuer.	J'aurais pu vous tuer.	Я міг вас вбити.
Ch'est pas grave. Cha va. J'vous ai r'connu à vot' plaque qui est 13, ichi ché 59.	Non c'est pas grâve, ça va. Je vous ai reconnu à votre plaque, qui est 13. Ici c'est 59.	Та ні, все це дрібниці. Все добре. Я вас впізнав за вашим номером 13. А тут номер 59.
J'vous ai fait signe d'arrêter vot' carette. Mais cha va, j'ai rin, j'ai rin, j'ai rin.	Je vous ait fait signe d'arrêter votre voiture. Mais ça va, j'ai rien.	Я вам махав рукою щоб ви зупинились. Але все нормально, нічого страшного.
Votre mâchoire, vous êtes blessé là? Hein? Vous avez mal quand vous parlez là, non?	Votre mâchoire, vous êtes blessé là? Hein? Vous avez mal quand vous parlez là, non?	Ваша щелепа, Ви поранились? Га? Вам боляче говорити?
Ha non non, j'ai mal à min cul, c'est tout. Chui tombé sur min cul.	Non, j'ai mal au cul, c'est tout. Je suis tombé sur le cul.	Ні-ні, мене болить тільки дупа. Я хряснувся тільки на дупу.
Le tchu? C'est pas terrible quand vous parlez. Vous ne	Le tchu? C'est pas terrible quand vous parlez. Vous ne	Дупу? Я нічого не розумію, що Ви

voulez pas aller montrer votre mâchoire à un médecin?	voulez pas aller montrer votre mâchoire à un médecin?	бурмочите. Можливо Ви покажете Вашу щелепу лікарю?
Je vous assure, vous vous exprimez d'une façon très très particulière.	Je vous assure, vous vous exprimez d'une façon très très particulière.	Я запевняю Вас, Ви говорите дуже дивакувато.
Parce que j'parle ch'ti, ch'est cha?	Parce que je parle "ch'ti", c'est ça?	Тому що я белькочу на «шті».
Oh putain! C'est ça le fameux chetimi?	Oh putain! C'est ça le fameux chetimi?	Блін, то це і є цей знаменитий «шті»?

*Bienvenue monsieur le directeur. – Ласкаво просимо, мужик.*

В даному випадку для передачі словосполучення *monsieur le directeur*, яке перекладається як «пан директор», ми вирішили застосувати лексичну трансформацію генералізації та при перекладі українською мовою узагальнити це словосполучення діалектизмом «мужик». Подібна заміна є доречною, адже таким чином можна показати, що дана фраза була сказана малограмотною людиною. Як відомо, існує стереотип, згідно з яким людей, які розмовляють діалектом *ch'ti* вважають неосвіченими. Тому, обираючи такий варіант перекладу можна не лише підкреслити ефект комічного, але й яскраво демонструвати образ героя.

*Ça va? Vous n'êtes pas mort? – Все добре? Ви живі?*

Для передачі цієї фрази застосовується антонімічний переклад, завдяки якому одиниця перекладу замінюється протилежним значенням. Так, як в українській мові буде не доречно запитати «Ви не мертві?», тому буде доцільно перекласти цю фразу таким чином – «Ви живі?».

*Bougez pas, bougez pas. Il vaut mieux appeler les secours. – Не ворухіться, краще покликати на допомогу.*

Тут можна спостерігати трансформацію опущення, яка застосовується для того, щоб уникнути повторення слова *bougez*, яке в оригіналі вживається двічі. Як було сказано в попередніх розділах, на переклад фільму впливає його хронометраж. У французькому слові *bougez* та в його перекладі українською «ворухитися» різна кількість складів, оскільки текст має збігатися з картинкою і реплікою героя, потрібно опустити певні елементи щоб вкластися в час. В даному випадку ця фраза не втрачає свій сенс.

*Cha va, cha va, cha va. – Ні-ні, все в порядку.*

В цьому реченні застосовувалось дві трансформації. Трансформація опущення була використана у випадку з трьохразовим повторенням *cha va*. Такі багаторазові повторення не характерні для української мови. Особливо це стосується кінематографу. Українські фрази у фільмах, як правило, чіткі та влучні.

Що ж до додавання до фрази короткого заперечення «ні-ні», то тут мова йде про трансформацію додавання. Її доцільно тут використати, оскільки це відповідь на запитання на пропозицію чоловіка покликати на допомогу. Така побудова діалогу характерна для української мови.

*Ch'est pas grave. Cha va. J'vous ai r'connu à vot' plaque qui est 13, ichi ché 59. – Та ні, все це дрібниці. Все добре. Я вас впізнав за вашим номером 13. А тут номер 59.*

В даній фразі *pas grave* – «не серйозно», перекладається як «це дрібниці», тобто застосовується трансформація антонімічного перекладу.

Крім цього, в оригінальній фразі можемо помітити випадання голосних літер. Взагалі, такий принцип скорочення характерний для французької мови, адже французи досить швидко розмовляють, але в даному випадку, це ще одна особливість цього діалекту. На жаль, не можна її передати при перекладі, оскільки такий феномен не характерний для української мови.

В цій фразі також можна спостерігати трансформацію додавання для уточнення інформації у словосполученні «номер 59».

*J'vous ai fait signe d'arrêter vot' carette. Mais cha va, j'ai rien, j'ai rien, j'ai rien. – Я вам махав рукою щоб ви зупинились. Але все нормально, нічого страшного.*

В цьому прикладі можна побачити, що було опущено переклад слова *carette*, тобто «машина». Буде доцільно застосувати цю трансформацію тому що при перекладі не обов'язково уточнювати «зупинити машину», адже згідно з сюжетом фільму події відбуваються на дорозі, коли герой приїздить на своєму авто. Тому, візуалізація дозволяє опустити цю лексему.

Також застосовано тут трансформацію опущення за допомогою якої було уникнено повторення *j'ai rien*, щоб вкластися в хронометраж фільму.

*Votre mâchoire, vous êtes blessé là? Vous avez mal quand vous parlez là, non? – Ваша щелепа, Ви поранились? Га? Вам боляче говорити?*

В перекладі цих фраз не було необхідності застосовувати якісь перекладацькі стратегії чи трансформації. Адже еквівалентний переклад повністю передає їхнє емоційно-експресивне забарвлення.

*Na non non, j'ai mal à min cul, c'est tout. Chui tombé sur min cul. – Ні-ні, мене болить тільки дуна. Я хряснувся тільки на дупу.*

В даному випадку слово *tombé* – «впав», «звалився», замінюється українським діалектизмом «хряснувся», щоб показати діалектичне забарвлення цієї фрази. Тут застосовується прийом модуляції, для того, щоб зробити репліку героя на українській мові підходящою до контексту цієї сцени. До того ж присвійний займенник *min* «моя, мій» при перекладі опускається. Справа у тому, що французи дуже часто застосовують присвійні займенники, але в тексті перекладу їх було вилучено, адже це не характерно для нашого мовлення. Тому тут застосована ще трансформація опущення.

*Le tchu? C'est pas terrible quand vous parlez. Vous ne voulez pas aller montrer votre mâchoire à un médecin? – Дуну? Я нічого не розумію, що Ви бурмочите. Можливо Ви покажете Вашу щелепу лікарю?*

В даній фразі як таких перекладацьких стратегій чи трансформацій не було застосовано. Єдине, що можна зазначити, що слово *parler* яке перекладається, як «говорити», «розмовляти», «розказувати», тут перекладається як «бурмотіти» щоб додати специфічного забарвлення фразі. Тобто при перекладі було застосовано прийом модуляції.

Вислів *C'est pas terrible* було перекладено як «я нічого не розумію». Якщо перекладати буквально, то цей вислів звучав би так «це не жахливо», але у слова *terrible* є одна особливість. У розмовній мові воно має значення «незвичний, дивний». Тому при перекладі даної фрази було також застосовано лексичну трансформацію модуляції.

*Je vous assure, vous vous exprimez d'une façon très très particulière. – Я запевняю Вас, Ви говорите дуже дивакувато.*

Слово *particulière* загалом перекладається як «особливий», «конкретний», проте в даному контексті ці варіанти перекладу будуть не доречними, тому було застосовано трансформацію модуляції і було вжито діалектний прислівник «дивакувато».

Слово *s'exprimer* означає «висловлюватися», але тут перекладено як «говорити». Отже, в цьому випадку було вжито трансформацію конкретизації.

*Parce que j'parle ch'ti, ch'est cha? – Тому що я белькочу на «шті».*

В цьому прикладі, як і в одному з попередніх було застосовано прийом модуляції, де дієслово *parler* було перекладено як «белькотіти» щоб передати просту манеру мови героя. А ще у фразі також було опущено *ch'est cha*, щоб скоротити фразу, і вкластися в хронометраж.

*Oh putain! C'est ça le fameux chetimi? – Блін, то це і є цей знаменитий «шті»?*

Слово *putain* має декілька різних значень: «чорт», «якого біса?», «блін», але виходячи з нашого контексту, найбільше підходить саме значення «блін». Тому було вирішено взяти за необхідне використати трансформацію конкретизації.

Отже як можна побачити з даних прикладів діалект *ch'ti* має свої певні лексичні і фонетичні особливості. Тому, при перекладі виникали деякі труднощі і у зв'язку з цим було трохи змінено вихідний текст додаючи та опускаючи незначні деталі та елементи фраз, а також використовуючи прийоми генералізації, модуляції, та антонімічний переклад. Незважаючи на певні опущені деталі переклад все одно вийшов єдиним стилістичним цілим.

### **3.2. Особливості перекладу пікардійського діалекту на матеріалі сцени «Прибуття головного героя на місце роботи»**

Наступна сцена, яка слугує матеріалом для дослідження це – прибуття головного героя на місце роботи. Там спостерігається певна гра слів, яка є дуже цікавою для перекладу, та зумовлює певні труднощі.

В таблиці № 2 представлена сцена де Філіп Абрамс намагається порозумітися з Антуаном Байолі, щодо зникнення меблі в квартирі. Адже коли він зайшов в квартиру, вона була пустою.

Таблиця №2

#### **Прибуття героя на нове місце роботи**

Ch'ti	Стандартна французька мова	Український переклад
Bailleul! Attends! Y' a pas de meubles. Où sont les meubles. J'comprends pas.	Bailleul! Attends! Y'a pas de meubles. Où sont les meubles. Je ne comprends	Байоль, зачекайте! Де всі меблі? Я не зрозумів.

	pas.	
C'est pas meublé! Ha ben l'ancien directeur y est parti avec, hein.	C'est pas meublé! L'ancien directeur est parti avec.	Тут немає ніякої мебелі! Колишній директор все стирив.
Pourquoi il est parti avec les meubles?	Pourquoi il est parti avec les meubles?	Чому він забрав всі меблі?
Parce que c'est p'têt les chiens.	C'est peut-être les ch'iens	Тому що він можливо забрав свояшні меблі.
Quel chien? Les meubles. Attendez, j'comprends pas là.	Quel chien? Les meubles. Attendez, j'comprends pas là.	Яка своячка? Меблі. Зачекайте, я нічого не розумію.
Les meubles ché les chiens.	Les meubles ch'est les ch'iens.	Меблі були свояшні.
Les meubles chez les chiens. Mais qu'est-ce que les chiens foutent avec les meubles? Pourquoi donner ses meubles à des chiens ?	Les meubles chez les chiens. Mais qu'est-ce que les c chi'ens foutent avec les meubles? Pourquoi donner ses meubles à des chi'ens ?	Свояшні? Але що робить сестра його дружини з цими меблями? Для чого віддавати меблі цій своячці?
Mais non, les chiens, pas les kiens. Il les a pas donnés à des kiens ché meubles. Il est parti avec.	Non ! Les ch'iens, pas les qu'iens ! Il ne les a pas donné à des qu'iens, il est parti avec.	Ні, яка ще своячка?! Нікому він їх не давав, собі все жабрав.
Mais pourquoi vous dites	Mais pourquoi vous dites	Але чому Ви говорите, що

qu'il les a donnés?	qu'il les a donnés ?	він їх віддав?
Mais j'ai jamais dit ça.	J'ai jamais dit ça.	Я такого не говорив.
Pourquoi des chats? Vous avez dit des chiens. Ah si, vous avez dit: les meubles sont chez les chiens.	Pourquoi des chats? Vous avez dit des chi'ens. Ah si, vous avez dit: les meubles sont chez les chi'ens.	Але Ви ж сказали, що він відвіз ці меблі своячці.
Ah d'accord. J'ai dit les meubles ché les chiens.	D'accord! J'ai dit: "les meubles, c'est les ch'iens"!	Ну добре. Я сказав, що він забрав свояшні меблі.
Ah les siens pas les chiens. Les siens..	Ah les siens pas les chiens. Les siens.	А, свої забрав. Не свояшні, а свої.
Mais oui, c'est ce que je vous dis. Les chiens, à lui.	Mais oui, c'est ce que je vous dis. Les ch'iens, à lui.	Ну а я Вам про що? Свояшні, його...
Ouais les chiens, ch'est ça.	Oui, les ch'iens, c'est ça.	Так, забрав свояшні.
Les chiens les chats, putain, tout le monde parle comme vous ici?	Les chiens les chats, putain, tout le monde parle comme vous ici?	Свояшні, жабрав, у вас всі так говорять?

*Bailleul! Attends! Y' a pas de meubles. Où sont les meubles. J'comprends pas. – Байоль, зачекайте! Де всі меблі? Я не зрозумів.*

В даній фразі було застосовано трансформацію опущення, оскільки ми вилучили з неї певну незначну її частину *y' a pas de meubles*. Можна вважати що без цієї частини це речення не втратило свого сенсу та змісту, і значення залишилось те



ж саме. До того ж, після цієї частини йде запитання *Où sont les meubles*, і що б уникнути повторення було виконано переклад «Де всі меблі?».

*C'est pas meublé? Na ben l'ancien directeur y est parti avec, hein. – Тут немає ніякої мебелі! Колишній директор все стирив.*

В цьому прикладі *parti avec*, в українському варіанті було передано словом «стирив», щоб показати неграмотність героя і дотримуватись певного стилю цього фільму. Тому можна зробити висновок, що було застосовано лексичну трансформацію модуляції.

В наступних репліках цього діалогу можна спостерігати перекладацький прийом гри слів. Як можна побачити в прикладі, фонетичні особливості пікардійського діалекту настільки ускладнюють його сприйняття, що весь діалог перетворюються в абсурд. Звичайно досягти такої легкості в гуморі, як в оригіналі майже неможливо, де протиставляються *siens/chiens* (свої/собаки), *ca/chat* (це/кіт). Гумор цього діалогу полягає в тому, що коли герой запитує «чому колишній директор вивіз меблі?», він отримує відповідь: “*parce que c'est les siens*”, проте через особливість вимови у діалекті *ch'ti* ця фраза звучить так: “*chez les chiens*”. Тобто головний герой розуміє, що меблі директор вивіз не до себе, а до собак. Тому про дослівний переклад тут не може і йти мови.

В нашому варіанті перекладу протиставляються «свояшні» та «свочка» (в українській мові – сестра дружини хіба не чоловіка). Тобто головний герой розуміє, що колишній директор забрав не свої меблі (свояшні), а відвіз їх його своячці. В результаті, в тексті гра слів все-таки була збережена, і цим самим було показано складність сприйняття пікардійського діалекту жителями центральної та південної частин Франції.

Для дослідження був також взятий ще один цікавий діалог, який показує, що мова *ch'tis* може бути незрозумілою для решти французів. Елемент, який найбільше перешкоджав спілкуванню головних героїв це вживання вислову “*je vous dis quoi*”, який в мові *ch'ti* означає: «повідомити що все в порядку», «дати відповідь», «сказати

що відбувається», а в стандартній французькій мові вислів перекладається: «я вам кажу як». Приклад цього діалогу представлений у таблиці.

Таблиця №3

## Сцена на Пошті

Ch'ti	Стандартна французька мова	Український переклад
Antoine, vous portez ça au centre de tri. Vous demandez le responsable. Il en a besoin d'urgence.	Antoine, vous portez ça au centre de tri. Vous demandez le responsable. C'est urgent.	Антуане, відвезіть це в розподільний пункт і віддайте документи директору.
Une fois arrivé là-bas, appelez-moi pour me dire qu'il l'a bien reçu en mains propres.	Une fois arrivé là-bas, appelez-moi pour me dire qu'il l'a bien reçu en mains propres.	Як доїдете, подзвоніть, щоб я знав, що ви передали з рук у руки.
Ch'est entendu, je vous appelle et je vous dis quoi.	J'ai entendu. Je vous appelle et je vous dis quoi.	Добре. Я подзвоню Вам і скажу як.
Eh bien, qu'il a bien le dossier en mains.	Eh bien, qu'il a bien le dossier en mains!	Що Ви передали йому документи.
Oui, ch'est ça. Je vous appelle eude là-bas et je vous dis quoi.	Oui, c'est ça. Je vous appelle et je vous dis quoi.	Ну так. І говорю Вам як.
Quoi ? Bah, j'viens d'vous l'dire « quoi ».	Quoi ? Mais, je viens de vous dire « quoi ».	Як? Я ж щойно Вам сказав як.
Oui, j'ai bien compris.	Oui, j'ai bien compris!	Я все второпав!
Donc, vous m'appellez.	Donc, vous m'appellez.	Тоді подзвоните!

Oui, ch'est ça.	Oui, c'est ça.	Так.
Une fois que je lui remets en mains propres, j'vous appelle eude là-bas et... je vous dis quoi.	Une fois que je lui remets en mains propres, je vous appelle de là-bas et... je vous dis quoi.	Як тільки я передам йому, я дзвоню Вам звідти, і кажу як.
Ben, je sais pas moi. Par exemple, « Allô, c'est Antoine ». « Ça y est, j'viens de donner le dossier en mains propres au responsable du centre de tri. » C'est clair ?	Je ne sais pas moi. Par exemple: « Allô, c'est Antoine ». « Ça y est, je viens de donner le dossier en mains propres au responsable du centre de tri. » C'est clair ?	Ну я не знаю. Ну наприклад: «Алло, це Антуан, я все передав в розподільному пункті». Ясно?
Ben oui. Ch'uis pas boubourse. J'vous appellerai.	Oui. Je ne suis pas boubourse. Je vous appellerai.	Так, я ж не йолоп якийсь. Я Вам подзвоню.
Voilà, vous m'appelez.	Voilà, vous m'appelez.	Подзвоните!
Et j'vous dis quoi.	Et je vous dis quoi.	І скажу Вам як.
Regardez-moi, Antoine. Vous avez bu ?	Regardez-moi, Antoine. Vous avez bu ?	Антуан, гляньте мені в очі. Ви налиганий?
Non, non, Monchieur le directeur, en fait, « je vous dis quoi » ch'est une expression ch'ti. Cha veut dire euh... « je vous dis ce qu'il en est » quoi.	Non, non, Monsieur le directeur, en fait, « je vous dis quoi » c'est une expression ch'ti. Ca veut dire ... « je vous dis ce qu'il en est » quoi.	Ні-ні, пане директор. То є «шти», «я Вам кажу як», значить кажу що все добре.

*Oui, j'ai bien compris. – Я все второнав!*

Слово *comprendre* перекладається – «зрозуміти». Проте, щоб додати національного колориту вислову, та показати культуру народу, воно передається як «второпав», тобто застосовується прийом модуляції.

*Donc, vous m'appellez. – Подзвоните!*

В даній фразі застосована трансформація опущення. Були опущені займенники «ви», та «мені».

*Ben oui. Ch'uis pas boubourse. J'vous appellerai. – Так, я ж не йолоп якийсь. Я Вам подзвоню.*

В цьому вислові слово *boubourse* перекладається за допомогою трансформації компенсації і має значення «йолоп». А також в даному вислові використовується трансформація додавання і перекладається «я не йолоп якийсь».

*Regardez-moi, Antoine. Vous avez bu ? – Антуан, гляньте мені в очі. Ви налиганий?*

В даній фразі також були застосовані певні перекладацькі прийоми. *Regardez-moi* має варіант перекладу «подивіться на мене», але доцільно буде додати певні елементи і перекласти «подивіться мені в очі». А також ще один цікавий елемент перекладу – слово *bu* (франц. інфінітив – *boire*), щоб додати емоційного забарвлення даній фразі застосовується варіант перекладу: «налиганий».

*Non, non, Monchieur le directeur, en fait, « je vous dis quoi » ch'est une expression ch'ti. Cha veut dire euh... « je vous dis ce qu'il en est » quoi. – Не-не, пане директор. То є «шти», «я Вам кажу як», значить кажу шо все добре.*

В даній фразі застосовується трансформація опущення, вираз *ch'est une expression ch'ti* перекладається «то є «шти»».

**3.3. Лексичні трансформації при перекладі діалектизмів на матеріалі сцени «В ресторани»**

В третій сцені фільму головні герої обідають в ресторані. За обідом колеги Філіпа навчають його лайливим словам з мови шті. Головний герой із задоволенням все старається запам'ятати, а його колеги навчають його слів які найбільше вживаються в повсякденному житті, і в будь-яких ситуаціях. А в кінці на директора чекає випробовування, він повинен сам зробити замовлення в ресторані. Дана сцена дуже насичена діалектизмами, що є досить цікавим для перекладу. Тож представлені такі приклади.

Таблиця №4

### Сцена в ресторані

Ch'ti	Стандартна французька мова	Український переклад
Alors qu'est-ce qu'on mange? C'est moi qui vous invite.	Alors qu'est-ce qu'on mange? C'est moi qui vous invite.	Тож що будемо їсти? Я пригощаю.
Ah ben ici, c'pas les spécialités qui manquent.	C'est pas les spécialités qui manquent!	Тут є всі місцеві фірмові страви.
C'qui a de bon ici c'est le chicon au gratin.	Ce qu'il y a de bon ici, c'est le "Chicon au gratin".	Краще, що тут є то це запіканка із цикорію.
Cha pis la, la tarte au maroilles aussi.	Et puis la Tarte au Maroilles.	А потім пиріг із сиру Маруаль.
Ah faut qu'i goûte aux carbonnades. On peut pas partir d'ici sans qu'i goûte à la carbonnade.	Il faut qu'il goûte au carbonate! On ne peut pas partir d'ici sans goûter au carbonate!	Потрібно скуштувати свининку. Звідси не можна піти не посмакувавши свининки.
C'est comme un pot-au-feu avec de l'bière. On va pas	C'est comme un pot-au-feu avec de la bière. On va pas	Це тушкована яловичина з овочами в пиві. Ми не

tout commander non plus	tout commander non plus.	зможемо зжертви все.
Hé ben on a qu'à prendre un p'tit peu d'tout et puis on picore.	On a qu'a prendre un peu de tout, et on picore!	Ми замовимо всього потроху і поділимося.
Ben voilà! Nan parce que, c'est pas compliqué d'parler le ch'timi. Par exemple, nous autres ont dit pas: "Pardonnez-moi, j'n'ai pas bien saisi le sens de votre question."	Voilà! C'est pas compliqué de parler le "ch'timi". Par exemple, on ne dit pas: "Pardonnez-moi, je n'ai pas bien compris votre question."	Та перестаньте! Не так уже і складно говорити на «шти». Наприклад не потрібно говорити: «Вибачте, я ніц не зрозумів Ваше питання».
On dit "Hein?!"	On dit: "Hein?"	Потрібно казати «Га?!»
Hein?	Hein?	Га?
Formidable! Ca y est, vous parlez le ch'timi.	Formidable! ça y est, vous parlez le "ch'timi"!	То є люкс! Ви уже говорите на шті.
Oh, putain.	Oh, putain!	От блін!
Ah nan, on dit pas "putain" comme chez vous. Chez nous on dit "vindediousse".	Non! On ne dit pas "putain" comme chez vous. Ici, on dit "vindediousse".	Та не, в нас не говорять «блін». В нас говорять «зараза».
Bravo biloute!	Bravo biloute!	Браво, хлопаче!
Bravo qui?	Bravo qui?	Хто?
Heu, biloute. Tout l'monde il s'appelle biloute. Ichi, ché l'surnom à tout l'monde.	Euh...biloute. Tout le monde s'appelle biloute. Ici c'est le surnom de tout le monde.	Хлопака. Тут всі один одного називають «хлопака». Тут всі так

		говорять.
Apprenez moi des gros mots ! C'est important quand on apprend une langue!	Apprenez moi des gros mots ! C'est important quand on apprend une langue!	Навчіть мене цих словечок! В чужій мові треба це знати.
J'ai Remarqué aussi que... On dit pas "moi" , on dit "mi", et on dit pas "toi", on dit "ti".	J'ai Remarqué aussi que... On dit pas "moi" , on dit "mi", et on dit pas "toi", on dit "ti".	Я помітив також, що... Замість «того», говорять «тего», а замість «нього» – «него».
Mais on dit pas merde, on dit, euh, du brun.	Mais on dit pas merde, on dit du brun.	У нас не кажуть дідько, у нас кажуть зараза.
On dit pas un con, on dit un boubourse.	On dit pas un con, on dit un boubourse.	Ми не говоримо придурок, ми говоримо вар'ят.
Boubourse ? Ah, chez nous, on dit couillosti.	Boubourse ? Ah, chez nous, on dit couillosti.	Вар'ят? У нас кажуть йолоп.
Oh, c'est joli!	Oh, c'est joli!	Йой, як fajно.
On dit pas bordel, on dit miard.	On dit pas bordel, on dit miard.	У нас не кажуть чорт забирай, у нас кажуть трясця твоїй матері.
Hein, c'est comme heu "ce" ça devient "che".	C'est comme "ce", ça devient "che".	Замість «с» у нас кажуть «ш».
Oh hé! Vous allez passer	Hé, vous allez passer une	Замовте щось!

une commande!	commande!	
Ha ouais ouais, ché une bonne idé. Vas-y chaque eud' dins.	Oui c'est une bonne idée! "Cha que d'daim".	Так, класна ідея. Не стидайтесь.
Chaquequoi?	Cha quequoi?	А що це означає?
Ça veut dire «Allez-y m'sieur l'directeur, n'ayez pas peur».	Ca veut dire: "Allez y Mr le Directeur, n'ayez pas peur"!	Це означає «Давайте, пане директор, сміливіше»!

*Alors qu'est-ce qu'on mange? C'est moi qui vous invite. – Тож що будемо їсти? Я пригощаю.*

В даній фразі немає ніякої національно-маркованої лексики. Тому перекладацьких стратегій, як таких, тут не застосовувалось.

*Ah ben ici, c'pas les spécialités qui manquent. – Тут є всі місцеві фірмові страви.*

В даному випадку застосовуємо трансформацію антонімічного перекладу, адже дослівний переклад тут не буде доречним.

*Ah faut qu'i goûte aux carbonnades. On peut pas partir d'ici sans qu'i goûte à la carbonnade. – Потрібно скуштувати свининку. Звідси не можна піти не посмакувавши свининки.*

В цій фразі ми бачимо назву страви, яка знайома лише французам в північному регіоні, тому деяким українським глядачам може бути незрозуміла назва «карбонат», для цього ми вживаємо загальну назву «свининка», щоб можна було одразу здогадатися, що це м'ясна стравка. Отже тут застосовується лексична трансформація генералізації.

*Hé ben on a qu'à prendre un p'tit peu d'tout et puis on picore. – Ми замовимо всього потроху і поділимось.*



Слово *picore* має значення «клювати», але в даній фразі воно перекладається як «поділитися». Тобто можна зробити висновок, що для такого перекладу була застосована трансформація модуляції.

*Ben voilà! Nan parce que, c'est pas compliqué d'parler le ch'timi. Par exemple, nous autres ont dit pas: "Pardonnez-moi, j'n'ai pas bien saisi le sens de votre question." – Та перестаньте! Не так уже і складно говорити на «шті». Наприклад не потрібно говорити: «Вибачте, я ніц не зрозумів Ваше питання».*

Слово *viola* має значення в українській мові «ось», але в даному контексті воно не зовсім підходить, тому його було перекладено як «та перестаньте», щоб показати що герої переконують, що їй справді мова шті, не є складною. А також було застосовано трансформацію додовання. При перекладі репліки було додано слово «ніц», щоб показати простоту цієї фрази в оригіналі, яка властива жителям північного регіону.

*On dit "Hein?!" – У нас кажуть «Га?!»*

Слово *hein* загалом застосовується у розмовній лексиці і має значення «чи не так», «ясно», «точно», «правда», в цьому випадку воно перекладається «га». Такий варіант перекладу було отримано застосувавши трансформацію модуляції. Крім цього цей вигук показує простакуватість героя. Складається враження неотесаного чоловіка. Це вкотре демонструє його неосвіченість.

*Formidable! Ca y est, vous parlez le ch'timi. – То є люкс! Ви уже говорите на шті.*

В даному випадку застосовується прийом модуляції, оскільки слово *formidable*, перекладається як «чудово», «прекрасно», «неперевершено» щоб показати малоосвіченість героя, який мешкає в маленькому містечку і не володіє багатим словниковим запасом, перекладаємо цю лексичну одиницю – «люкс».

*Ah nan, on dit pas "putain" comme chez vous. Chez nous on dit "vindediousse". – Та нє, в нас не говорять «блін». В нас говорять «зараза».*

Слово *vindediousse* не має відповідника в українській мові, тому застосовується прийом, який допомагає передавати безеквівалентну лексику – це лексична трансформація компенсації. Отже еквівалентом до *vindediousse* було підібране українське діалектне слово «зараза». Цей варіант добре підходить по контексту, хоча й не повністю відповідає змісту оригіналу, адже «зараза» не зовсім діалектна лексична одиниця.

*Bravo biloute! – Браво, хлопаче!*

Для того щоб влучно передати слово *biloute* яке має значення «чувак», проте цей варіант не зовсім підходить для діалектної лексики, і в цьому випадку використовується трансформація модуляції, тому застосовується український варіант діалектизму «хлопака». Це слово повністю віддзеркалює зміст оригіналу, адже є діалектним та має таке ж саме значення, що й оригінал.

*Apprenez moi des gros mots ! C'est important quand on apprend une langue! – Навчіть мене цих словечок! В чужій мові треба це знати.*

Словосполучення *gros mots* може перекладатись як «погані слова», «лайливі слова», «сварки», «сварливі слова». Ми ж переклаємо їх більш узагальненим словом, як «словечка», тобто застосовуємо лексичну трансформацію генералізації. Крім цього ефект літоти також грає свою роль, оскільки надає реченню експресивного забарвлення. А також можна стверджувати, що тут застосовується трансформація додавання слова «чужа».

*J'ai Remarqué aussi que... On dit pas "moi", on dit "mi", et on dit pas "toi", on dit "ti". – Я помітив також, що... Замість «того», говорять «тего», а замість «нього» – «него».*

В даному випадку можна побачити, гру слів із займенниками. Але на жаль, при перекладі неможливо було її передати так, як в оригіналі, в нашому перекладі було перекладено таким чином: того/тего, нього/него. Тому найкращим рішенням було застосувати трансформацію компенсації.

*Mais on dit pas merde, on dit, euh, du brun.* – У нас не кажуть дідько, у нас кажуть зараза.

В даній фразі французький діалектизм *brun* теж не має прямого відповідника в українській мові, тому щоб показати особливість діалекту *ch'ti* його було перекладено як «зараза», з чого можна зробити висновок що було застосована прийом компенсації.

*On dit pas un con, on dit un boubourse.* – Ми не говоримо придурок, ми говоримо вар'ят.

*Boubourse ? Ah, chez nous, on dit couillosti.* – Вар'ят? У нас кажуть йолоп.

В даному випадку можна побачити, що в діалозі було використано пікардійські діалектизми які не мають еквівалента при перекладі: *boubourse*, *couillosti*, в перекладі щоб додати національного колориту, та емоційного забарвлення було подано українські діалектизми: «вар'ят», та «йолоп». Отже було застосовано трансформацію компенсації.

*Oh, c'est joli!* – Йой, як файно!

Французьке слово *joli* в основному перекладається «красиво», «мило», «симпатично», оскільки для даного контексту ці варіанти не є доречними, то щоб додати місцевого колориту доцільно буде застосувати прийом модуляції і використати слово «файно».

*On dit pas bordel, on dit miard.* – У нас не кажуть чорт забирай, у нас кажуть трясця твоїй матері.

Слово *miard* в даному кінодіалозі вживається в тому значенні, яке не має відповідного еквіваленту в українській мові, тому за допомогою компенсації воно передається «трясця твоїй матері»,

*Oh hé! Vous allez passer une commande!* – Заовте щось!

Тут застосовувалась трансформація опущення, задля кращого формулювання фрази було опущено певні елементи, та перекладено «замовте щось!», від застосування даного прийому сенс фрази не змінився.

*Na ouais ouais, ché une bonne idé. Vas-y chaque eud' dins.* – Так, класна ідея. Не стидайтесь.

В даній репліці щоб правильно передати переклад слова *d' dins* застосовувалась трансформація модуляції. Тому переклад цього слова звучить «не стидайтесь».

*Ça veut dire «Allez-y m'sieur l'directeur, n'ayez pas peur».* – Це означає «Давайте, пане директор, сміливіше!»

Фраза *n'ayez pas peur* перекладається «не бійтеся», але кращим варіантом було застосувати трансформацію антонімічного перекладу, та перекласти як «сміливіше!», щоб показати, що головного героя намагаються підбадьорювати.

Як можна побачити в даному уривку сцени є багато виразів які не мають еквівалентів в українській мові. Це назви страв (*Chicon au gratin, Tarte au Maroilles*), лайливі слова (*miard, vindedioussse, boubourse*), які використовуються лише місцевими жителями. І щоб перекласти цю безеквівалентну лексику найчастіше застосовувався прийом компенсації.

### Висновки до розділу 3

На основі досліджуваної інформації можна зробити висновок, що фільм “*Bienvenue chez les ch’tis*” є досить цікавим, але і викликає певні труднощі при перекладі. У фільмі присутні дві мови: стандартна французька, і діалект *ch’ti*. Складність перекладу цього фільму полягає в тому, що в деяких випадках необхідно зберігати різницю між стандартною французькою мовою та пікардійським діалектом.

В розділі було досліджено три основні сцени з фільму, які на нашу думку були насичені діалектизмами, та в яких показувались певні традиції регіону, та особливості їхньої вимови, що було дуже цікаво для перекладу.

На основі аналізу перекладу фільму, були виявлені та описані основні лексичні трансформації, які застосовувались при перекладі французьких діалектів українською мовою. Це були трансформації модуляції, компенсації, додавання, опущення, генералізації, та антонімічний переклад.

Було виявлено, що найбільш результативним прийомом перекладу діалектизмів був прийом компенсації. Компенсація дозволяла уникнути стилістичних втрат при перекладі діалектної лексики, а також передавала внутрішньолінгвістичні значення.

Проведений аналіз показує, що жодна з лексичних трансформацій не є ідеальним способом перекладу діалектизмів. Кожен з цих перекладацьких прийомів має свої недоліки та переваги. Проте, якщо застосовувати їх як доповнення один до одного, то можна уникнути тих труднощів, які виникають перед перекладачем.

Тож можна вважати, що грамотне застосування лексичних трансформацій, сприяє адекватному перекладу діалектизмів у художніх фільмах.

## ВИСНОВКИ

Діалектизми є важливою частиною будь-якої мови, а також її культури. Вони збагачують мову. За допомогою діалектів ми можемо дізнатись деякі факти про минуле людей, про їхню культуру та традиції.

Переклад діалекту є важливим для сприйняття іноземної культури, адже він передає національний колорит певного регіону. Тому завданням перекладача є зберегти ці мовні особливості. Переклад діалектизмів викликає певні труднощі, які зумовлені збереженням адекватності та відповідності тексту оригіналу. На основі досліджуваної роботи можна зробити висновок, що переклад діалектної лексики має свої особливості, які відрізняють його від звичайного перекладу, адже в ньому є неприпустимим збереження повної ідентичності тексту. Під час перекладу діалектної лексики перекладач має бути уважним, оскільки специфіка діалектної мови є складною, в ній відсутні словникові відповідники.

Дана робота дозволяє зробити висновки, що лексичні трансформації є найкращим способом перекладу діалектизмів, а саме діалекту sh'ti.

Під час дослідження було виконано такі завдання:

- Визначено поняття трансформацій та їх види. Переклад не може існувати без трансформацій, а особливо переклад художнього фільму. Побачили, що досягти еквівалентності та адекватності в перекладі допомагають перекладацькі трансформації. Детальніше було досліджено лексичні трансформації, які є основною стратегією при перекладі художніх фільмів. Адже художній переклад не може існувати без застосування трансформацій. Було висвітлено тему художнього фільму, як об'єкту перекладу, досліджено всі лінгвістичні та технічні труднощі при перекладах фільмів. А також проаналізовано види перекладу фільмів та їх особливості.
- Досліджено тему діалекту, як форму існування мови, якою спілкуються люди, пов'язані між собою територіальною та соціальною спільністю. Ознакою стилістичної забарвленості діалектизмів є існування літературної мови разом з

її територіальними і соціальними різновидами, тому діалекти не можуть опускатись чи ігноруватись при перекладі. Тема діалектизмів була і буде актуальною завжди, адже в них можна пізнати історію мови. Жителі певних регіонів у Франції користуються діалектами і цим вони підтримують традиції свого народу.

- Було розглянуто класифікацію французьких діалектів. Близько двадцяти діалектів є у французькій мові. І кожен з них по-своєму особливий. Досить цікавим для дослідження є діалект *ch'ti*. Не дивлячись на те, що діалект *ch'ti* раніше був мовою спілкування малозабезпечених, неосвічених жителів північних регіонів Франції, він користувався неабиякою популярністю. Даний діалект відрізняється від французької мови своїми лексичними, фонетичними, та граматичними особливостями. Сьогодні молодь майже не розмовляє цією мовою, проте прагнення до відродження місцевої культури, зумовлюють створення художніх фільмів, які показують специфіку пікардійського діалекту, а також повсякденне життя та звичаї народу, який розмовляє на ньому.
- Був проведений аналіз застосування лексичних трансформацій при перекладі діалекту *ch'ti* на матеріалі фільму “*Bienvenue chez les ch'tis*”. При вирішенні даного завдання, були виявлені види лексичних трансформацій, які найчастіше застосовуються при перекладі пікардійського діалекту. В основному, це були: трансформації компенсації, додавання, опущення, модуляції, генералізації та антонімічний переклад.

Аналіз перекладу із застосуванням лексичних трансформацій вказує на те, що вони забезпечують адекватний переклад при передачі діалектизмів. Але жодна з лексичних трансформацій не є ідеальним способом перекладу діалектизмів. Кожен з цих перекладацьких прийомів має свої недоліки та переваги. Проте, якщо застосовувати їх як доповнення один до одного, то можна уникнути тих труднощів, які виникають перед перекладачем. Найчастіше при перекладі діалектизмів застосовувалась трансформація компенсації. Незважаючи

на незначну втрату вихідного тексту, лексична трансформація компенсації дозволяє зберегти смислову складову тексту.

Отже на підставі виконаної роботи можна зробити висновок, що вивчення будь-якої мови не може відбуватися без вивчення її діалектів, адже вони виконують стилістичну функцію. Переклад діалектизмів має свої особливості, що відрізняє їх від стандартної мови, та не дозволяє зберігати повну ідентичність вихідного тексту. Переклад діалектизмів ставить перед перекладачем складні завдання, які стосуються адекватності, відповідності та збереження смислової складової оригіналу.



**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:**

1. Алисова Т. Б. Языки мира. Романские языки / Т. Б. Алисова, И. И. Челышева. – Москва: Академия, 2001. – 720 с
2. Аспектний переклад. Французька та українська мови /Л.О. Федорова.-К.: КДЛУ, 1999. – 137 с.
3. Афанаскина Н. Ю. Киноперевод как объект исследования лингвистики, социологии, межкультурной коммуникации и теории перевода // Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Лингвистика. 2017. № 4. С. 58–66
4. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. – К., 2002. – 308 с
5. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). - М.: «Международ. отношения», 1975. - 240 с.
6. Валеева Н. Г. Теория перевода: культурно-когнитивный и коммуникативно-функциональный аспекты: Монография / Наиля Гарифовна Валеева. – М.:РУДН, 2010. – 245 с.
7. Велединская С. Б. Курс общей теории перевода: учебное пособие / Светлана Борисовна Велединская. – Томск: Издательство Томского политехнического университета, 2010. – 230 с.
8. Вине. Ж.-П. – Технические способы перевода / Жан-Поль Вине, Жан Дарбельне. – Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. - М., 1978. - С. 157-167
9. Гак В. Г. Введение во французскую филологию. – М.: Просвещение, 1986. 184 с.
10. Гак В. Г. Типология контекстуальных языковых преобразований при переводе // Текст и перевод. — М.: Наука, 1988. – С. 63–75.
11. Горшкова В. Е. Особенности перевода фильмов с субтитрами // Вестн. Сиб. гос. аэрокосм. ун-та им. акад. М. Ф. Решетнева. 2006б. Вып. 3 (10).

12. Дичка Н. І., Гордієнко Н.М. Особливості відтворення діалектизмів у перекладі (на матеріалі українського перекладу новели Н. Патерсона “Scotch settlement”) / Н.І. Дичка, Н. М. Гордієнко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія: Зб. Н. пр. – Одеса, 2018. - №36(2).
13. Долгунова В.В., Фахрутдинов Р.Р. О переводе англоязычных кинотекстов художественных фильмов // Казанский вестник молодых ученых. Серия : Языкознание. 2017. С. 149 – 152.
14. Зірка В. Функції соціолектів у сучасному медійному дискурсі: питання перекладу / В. Зірка, Н. Зінукова // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи / [НАН України, Центр наукових досліджень і викладання мов]. – К.: Логос, 2014. – С. 54–61.
15. Карабан В.І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову. - Вінниця: НОВА КНИГА, 2003 - 608 с.
16. Клоков, В. Т. Французский язык в Бельгии : учеб. пособие для студентов вузов / В. Т. Клоков. -Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2007. - 348 с.
17. Клоков, В. Т. Французский язык в Швейцарии : учеб. пособие для студентов вузов / В. Т. Клоков. - Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2008. - 216 с.
18. Комиссаров В.Н. Слово о переводе. – М.: Международные отношения, 1973. – 215 с.
19. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение: учеб. для ин-тов и фак./В. Н. Комиссаров.-М.: ЭТС, 2002.- 424с.
20. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). — М.: Высшая школа, 1990. — 253 с.
21. Крысин Л. П. Современный русский язык. Лексическая семантика. Лексикология. Фразеология. Лексикография: учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. заведений / Л. П. Крысин. — М.: Издательский центр «Академия», 2007. — 240 с.
22. Кузенко Г. М. Культурологічний аспект перекладу у міжмовній комунікації. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2017. № 2(24), 2 т. С. 22-26.

23. Кузенко Г. М. Перекладацькі функції та їхня роль у діяльності перекладача. Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки». 2016. № 6. С. 84-86
24. Латышев, Л. К. Эквивалентность перевода и способы её достижения. – М.: «Международ. отношения», 1981. – 248 с.
25. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Пособие по переводу с английского языка на русский. – М.: Высшая школа, 1973. – 136с.
26. Левый, И. Искусство перевода / И. Левый. – М. : Прогресс, 1974. – 397 с.
27. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н. Ярцева. М. : Сов. энциклопедия, 1990. 685с.
28. Лопатникова Н.Н., Мовшович Н.А., Лопатникова Т.Н. Лексикология современного французского языка. 5-е изд. М. : Высшая школа, 2006. 335 с.
29. Лутков Е.А. Мультиформатность аудиовизуального перевода // Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 9: Исследования молодых ученых. — Волгоград, 2016. —С. 164.
30. Маковский М.М. Современный английский сленг: Онтология, структура, этимология. Учебное пособие. Изд. 2+-е, доп. — М.: КомКнига, 2005. — 168 с.
31. Мартос, С. Жаргонно-сленгові страти в міському спілкуванні/С. Мартос//Науковий вісник ХДУ. Серія: Лінгвістика: зб. наук. праць.–Херсон: Вид-во ХДУ, 2013.–Вип. 19.–С. 159–163.
32. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. / Р. К. МиньярБелоручев – М.: Московский лицей, 1996. – 290 с.
33. Муха И.П. К вопросу об информативности кинодиалога / И.П. Муха // Филология. Вестник Нижегородского университета имени Н. И. Лобачевского. – 2010. – № 2(1). – С. 292-297.

34. Некряч Т. Є. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів : навчальний посібник [для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів] / Т. Є. Некряч, Ю. П. Чала. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 200 с
35. Орлов Л. М. Диалектизмы и литературный язык / Л. М. Орлов // Русская речь. – 1972. – №2.
36. Основи англо-українського кіноперекладу : навчальний посібник для студентів 4 курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» денної форми навчання факультету іноземних мов / Т. Г. Лукьянова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 104 с.
37. Провоторова, К. А. Текст и культура: переводческий аспект / К. А. Провоторова. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2016. — № 1 (105). — С. 902-904. —[Электронный ресурс]: <https://moluch.ru/archive/105/24934/>
38. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика / Яков Иосифович Рецкер. – М. : «Международные отношения», 1974. – 216 с.
39. Самотик, Л. Г. Лексика современного русского языка : учеб. пособие / Л. Г. Самотик. – 2-е изд., стер. – М. : Флинта, 2012. – 510 с.
40. Сборник докладов студентов, аспирантов и профессорско-преподавательского состава университета. По результатам III Всероссийской, 56 научно-практической конференции «РОССИЯ МОЛОДАЯ», 11-15 апреля 2011 г. / Редкол.: В.Ю. Блюменштейн (отв. редактор) [и др.]; ГУ КузГТУ. – Кемерово 2010. – 473с.
41. Свиридонова, В. П. Пикардийский язык (к проблеме языковой стратификации в современной Франции) / В. П. Свиридонова // Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2, Языкознание. – 2010. – № 2 (12). – С. 242–245.
42. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – П.:Довкілля-К, 2011. – 844 с.

43. Семёнов А. Л. Основные положения общей теории перевода. / А. Л. Семёнов. – М.: Изд-во Российского ун-та дружбы народов, 2005. – 99 с.
44. Сердега Р. Л. Українська діалектологія : навчальний посібник / Р. Л. Сердега, А. А. Сагаровський. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 156 с.
45. Скоромыслова Н.В. Теоретический аспект перевода художественных фильмов // Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Лингвистика. 2010. № 1. С. 153–156.
46. Скрелина Л.М., Становая Л.А. История французского языка : учебник. М. : Высш. шк., 2001. 463 с.
47. Словарь языка Михаила Шолохова /под ред. Е.И. Дибровой. - М.: ООО «ИЦ “Азбуковник”», 2005. -964 с.
48. Слышкин Г. Г. Кинотекст (опыт лингвокультурологического анализа) / Г. Г. Слышкин, М. А. Ефремова. – М. : Водолей Publishers, 2004. – 153 с.
49. Снеткова М. С. К проблеме перевода художественных фильмов (на материале двух русских переводов фильма П. Альмодовара Женщины на грани нервного срыва) // Вестник Московского университета. Серия 9: Филология. — 2008. — № 1. — С. 56–62
50. Ставицька, Л. О. Арго, жаргон, сленг : соціальна диференціація української мови / Леся Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 464 с.
51. Сучасний словник іншомовних слів : Близько 20000 слів і словосполучень / [уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк]; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, НАН України. – К.: Довіра, 2006. – 789 с.
52. Тагаева С. А. Проблемы перевода диалектизмов на материале фильма "Bienvenue chez les Ch'tis": дипломная работа (проект) специалиста по направлению подготовки: 45.05.01 - Перевод и переводоведение / Тагаева, Светлана Алексеевна - Томск: [б.и.], 2017.
53. Танцура В. Є. Лінгвокультурологічні аспекти перекладу художніх фільмів англійською мовою (на матеріалі оригіналу фільму "Тіні забутих

предків”) / В. Є. Танцура // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. - 2014. - № 3. - С. 45-50.

54. Українська мова. Енциклопедія / В.М. Русанівський та ін. (ред.); НАН України. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, Ін-т укр. мови. – К.: "Українська енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2000. – 750 с.

55. Фомина М.И. Современный русский язык. Лексикология: учебник/ М.И. Фомина. — М.: Высш. шк., 2003. — 415 с.

56. Химик В.В. Поэтика низкого, или просторечие как культурный феномен. — СПб.: Филфак СПбГУ, 2000.

57. Хомяков В.А. О термине сленг // Вопросы теории английского и немецкого языков. Уч. записки ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1969. Т. 352. — С. 6880.

58. Храмченкова Ю. В. Особенности перевода художественных фильмов [Электронный ресурс]: <http://scipress.ru/philology/articles/osobennosti-perevodakhudozhestvennykh-filmov.html>

59. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності : підручник для студентів вищих закладів освіти за спеціальністю «переклад». Вінниця : Нова Книга, 2013. 376 с.

60. Чичиланова, С.А. Диалекты, региолекты и региональный французский язык / С.А. Чичиланова // Новый университет. Серия: Актуальные проблемы гуманитарных и общественных наук. - 2011. - № 4. - С. 42-46.

61. Шаповалова И. В. Особенности употребления диалектизмов в структуре художественного текста (на материале произведения Б. Ахмадулиной «Нечаяние. Дневник») // Лингвистика. Луганск: Изд-во ЛНУ им. Тараса Шевченко, 2011. № 3 (24). Ч. 1. С. 228-233.

62. Швейцер А. Д. Теория перевода. – М.: Наука, 1988. – 216 с.

63. Шульженко Ю.М. До проблеми кіноперекладу: культурний аспект (на матеріалі екранізацій романів Гелен Філдінг) / Ю.М. Шульженко // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. - 2016. - Вип. 10(3). - С. 235-241.

64. Я.И. Рецкер . Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода/Дополнения и комментарии Д.И. Ермоловича. – 3е изд., стереотип – М.: «Р. Валент», 2007. – 244с.
65. Clifford, Landers E. Literary translation: a practical guide. – Clevedon : MultilingualMatters, 2001. – 214 p.
66. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge : Cambridge univ. press, 1997. – 480 p.
67. Davydenko J. Les patois et les dialectes francais / J. Davydenko, Y. Zgourovska // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Сер. : Філологічні науки. - 2013. - № 1. - С. 198-204.
68. Eloy J.-M. Historiographie d'une langue minoritaire, le picard, et problématique générale de la langue [Электронный ресурс]:  
[https://www.u-picardie.fr/LESCLaP/IMG/pdf/historiographie\\_cle013611](https://www.u-picardie.fr/LESCLaP/IMG/pdf/historiographie_cle013611)
69. Eloy J.-M. Le picard, langue d'oïl [Электронный ресурс]:  
[https://www.upicardie.fr/LESCLaP/IMG/pdf/picard\\_pour\\_catalan\\_3\\_cle46265](https://www.upicardie.fr/LESCLaP/IMG/pdf/picard_pour_catalan_3_cle46265)
70. Favereau F. Le breton dans la mondialisation / F. Favereau – Paris: Presses universitaires, 2006. – 234 p.
71. Mougou J. Paroles d'oïl / J. Mougou. – Paris: Presses universitaires, 1994. – 122 p.
72. Toury G. The Nature and Role of Norms in Translation / G. Toury. // Venuti L. The Translation Studies Reader. — London: Routledge, 1978, revised 1995. — P. 192–223.
73. Trudgill P. Dialects. – L. : Routledge, 1994. – 80 p.
74. Urteaga E. La langue basque dans tous ses états – sociolinguistique du Pays basque / E. Urteaga. – Paris: Harmattan, 2006. – 128 p.

## РЕЗЮМЕ

Aujourd'hui, les enjeux de la langue française sont assez activement pris en compte en linguistique. Une place particulière est occupée par le vocabulaire dialectal. L'étude du dialecte fournit une matière inestimable pour pénétrer dans les origines les plus profondes de la langue, pour apprendre son passé historique. Le dialecte est la base de la formation de toute langue.

Le but du travail est d'analyser les transformations lexicales dans la traduction du vocabulaire dialectal du français.

Le but du travail consiste à résoudre les tâches suivantes:

- 1) Définir les concepts et les types de transformations de traduction.
- 2) Considérer les transformations lexicales et leur traduction dans les longs métrages.
- 3) Explorez un long métrage comme objet de traduction.
- 4) Etudier le concept de dialecte, ses caractéristiques et ses types.
- 5) Étudiez le dialecte français et ses classifications.
- 6) Découvrez les caractéristiques du dialecte ch'ti.
- 7) Comparez la traduction des dialectismes en ukrainien sur le matériel du film "Bienvenue Chez les Ch'tis".
- 8) Découvrez l'aspect culturologique de la traduction des dialectismes.

L'objet d'étude est le dialecte français.

Dans la première section, nous découvrirons la traduction et la signification des transformations pour la traduction. Le concept des transformations de traduction a été abordé. La deuxième section fournit une définition du concept de dialecte et sa classification. Les raisons de l'émergence de différents dialectes du français sont identifiées. Le dialecte de la région du nord de la France - Ch'ti, les caractéristiques de sa prononciation et son histoire d'origine ont été décrits. La troisième section analyse la traduction des dialectismes dans le film Bienvenue chez les Ch'tis. Quatre scènes principales du film ont été prises pour la recherche.



L'analyse de la traduction à l'aide de transformations lexicales indique qu'elles fournissent une traduction adéquate dans la transmission des dialectismes. Mais aucune des transformations lexicales n'est une manière idéale de traduire les dialectismes. Chacune de ces techniques de traduction a ses inconvénients et ses avantages.

Les résultats de la recherche peuvent avoir une signification théorique et pratique pour les études de traduction, et peuvent être utilisés dans la traduction du vocabulaire dialectal du français et d'autres langues.